יערה טננבאום

בית הספר הר וגיא
מספר ביי"ס 260307

אנרכיזם אצל פיראטים

מנחה: ניר יהודאי
תואר: ד"ר

מקום עבודה: בית הספר עינות ירדן

תוכן עניינים

הקדמה 3

מבוא 4

פרק 1 : אנרכיזם 6

1.א ביטויים מוקדמים של אנרכיזם בהיסטוריה האנושית 6

1.א.1 אנרכיזם ביוון הקלאסית 6

1.א.2 אנרכיזם בסין העתיקה 7

1.ב עיקרי הוגי האנרכיזם בתקופה המודרנית 8

1.ג סיכום ביניים על האנרכיזם 13

פרק 2 : תופעת שודדי הים- מאפיינים עיקריים במאות ה 17-18 14

2.א תיאור כללי של היקף ואופי הפעילות 14

2.א.1 שוד ימי 14

2.א.2 סדר עולמם של הפיראטים 16

2.ב שוד ימי בשירות משטרים 23

פרק 3 : גילוים של אנרכיזם על הים 24

פרק 4 : גילויים של אנרכיזם במושבות פירטים על היבשה 28

פרק 5 : דיון על המתח שבין "היסטוריה" ל "אידאליזציה" של אנרכיזם בקרב שודדי ים. 31

פרק 6 : סיכום 33

ביבליוגרפיה 35

נספח 1 : הצעת העבודה המקורית 37

הקדמה

לפני כמה שנים גיליתי את המושג אנרכיזם[1] והוא עניין אותי מאוד, חקרתי על סוגיו השונים, על מקורותיו ורק התעניינתי יותר. בעקבות כן, בתחילת תהליך מציאת הנושא חשבתי לבססו על מציאת אנרכיזם בסרטים שאהבתי ובהם היו מאפייני אנרכיזם. הפיראטים לא היו מוקד עניין מיוחד אלא בשלב מאוחר יותר. כדי למצוא את נושא העבודה המתאים לי, ערכתי רשימה של מגוון נושאים. לאחר סינון, עדיין נותרו לי ארבעה תחומים רחבים וכללים מאוד. כולם סקרנו אותי וניסיתי לשלב את ארבעתם. ארבעת התחומים היו, פסיכולוגיה, אנרכיזם, מחשבה חברתית ועולם הפיראטים.

בסופו של דבר הצלחנו לגעת דרך שלושה מתחומי הדעת ב:אנרכיזם שמתבטא בהיסטוריה האמתית והמדומה של שודדי הים הפיראטים. ההחלטה לעסוק בעבודתי בפיראטים הביאה אותי לנסח את שאלת החקר שתבדוק אם וכיצד התבטאה תפיסה אנרכיסטית אצל שודדי ים.
החלק השני בשאלת החקר ממקד את השאלה בזמן ובמקום. הזמן: במאות ה17-18.
והמקום: בעיקר באוקיינוס האטלנטי, בחוף המזרחי של אפריקה וכן בים התיכון. המיקוד המדויק שהפך את השאלות העמומות שלי לעיסוק בזמן ובמקום ספציפיים הוא משהו שרכשתי תוך כדי תהליך כתיבת העבודה. משאלה מופשטת שעניינה אותי באופן אינטלקטואלי הפך הנושא הזה למחקר אקדמי.

תהליך החקר בשבילי היה קשה ומעייף בעיקר בגלל תרגום המאמרים מאנגלית לעברית, רוב המקורות הרלוונטיים שאני והמנחה שלי מצאנו היו באנגלית, לכן כל פעם שניגשתי למאמר או נושא, עבר זמן לא קצר עד שהבנתי אותו לעומק והחלטתי איך לשלב אותו בפרק. בנוסף, בגלל הקשיים בארגון הרעיון בתחילתו של כל פרק נוצרו הפסקות שלקחתי לעצמי כדי "להתארגן על הרעיון" ולבשל אותו במוחי, מה שעיכב את כתיבת העבודה. אבל כל פעם כששבתי לעבודה, אהבתי יותר ויותר את הנושא ולא הפסקתי להתעניין בו. לכן, לדעתי במובן זה בחרתי בנושא המושלם בשבילי.
תהליך החקר היה מהנה כשלעצמו, גיליתי דברים חדשים על הנושאים שחקרתי ולמדתי המון על כתיבת עבודה. החל משלב בחירת נושא חקר ושאלת חקר ועבור דרך סיכום מאמרים, מיזוג מאמרים, כתיבת מידע. בנוסף למדתי על עצמי מהן הדרכים הטובות ביותר להתרכז, לכתוב ברצף ולהגיע לניסוחים נכונים. עברתי תהליך בכתיבת העבודה בו למדתי לקח שיישאר בראשי יותר מעצם הנושא עצמו והוא: שכשמעניין אותי משהו - לחקור עליו.

תודות למנחה שלי ניר יהודאי ולרכזת עבודות גמר אורית פראג שתמכו בי ועזרו לי בהכנת העבודה.

[1] [1] **אָנַרְכִיזְם** - תפיסת עולם המתנגדת לכל סוג שלטון: קסטל, דרור ניר. אנרכיזם. 2011. (התבצעה גישה ב- 25 12 2018).

מבוא

הרעיון האנרכיסטי כפי שנוסח ובוטא מימי קדם ועד למאה ה-20, ותופעת השוד הימי ושודדי הים כחלק מהמציאות, בעיקר במאות ה-16 עד ה-18 (למרות שכידוע התקיים שוד ימי עוד לפני כן וגם אחרי כן בעצם עד ימינו), הן שתי התופעות המרכזיות שאני מתמודדת איתן בעבודתי. בתוך כך, בחרתי להתמקד כנושא חקר בסוגיית האנרכיסטיות אצל שודדי ים בתקופה הקלאסית.

העיון במקורות שעוסקים בנושא לימד אותי שזהו נושא מורכב ביותר. ראשית משום שנוכחתי שהמקורות הנגישים הם לא רבים. מכאן שהתיעוד של פעילויות שודדי הים בתקופות השונות ובעיקר בתקופה הקלאסית לוקה בחסר. לא היו בדרך כלל ארכיונים או מוסדות רשמיים שיכלו לתעד בצורה מדויקת את כל מה שהתרחש שם.

שנית, מה שמוסיף למורכבות שייך אולי לתחום ההיסטוריוגרפיה. יש ביקורת לא מעטה על הנרטיב של מה שמכונה "הסיפור הפיראטי". הנרטיב יצר מעין אידיאליזציה של ההווי, הפעילות והייחודיות בעולמם של שודדי הים. ביקורת אחרת הופנתה כלפי השאלה שהכנסתי לתוך המחקר: האם שודדי הים שייכים לתופעת האנרכיזם. המתח הזה שבין הגישה "ההיסטורית" לבין הגישה הביקורתית ענין אותי וברור שלא היה ניתן להתעלם ממנו במסגרת של עבודת חקר על אנרכיזם אצל שודדי ים. משום כך, בחרתי להקדיש לעניין הזה את הפרק המסיים את העבודה.

כדי למצוא את התשובה לכך אחקור בשלב הראשון את האנרכיזם באופן כרונולוגי כפי שהופיעו ההוגים המוכרים והעיקריים שלו. אתחיל במקורות מוקדמים של האנרכיזם במטרה לאפיין את המחשבה האנרכיסטית בצורה הרחבה ביותר ואת דרך התפתחותה בהיסטוריה המערבית, מהם שורשיה ואיך צמחה להיות על פי ההגדרה המובהקת של האנרכיזם במאה ה-19; בחלק השני של הפרק על האנרכיזם, אכתוב ביתר פירוט על הוגי הדעות האנרכיסטים המודרניים יותר במאות ה-18-20. הוגי הדעות מהעידן הקלאסי עליהם חקרתי הם בין האנרכיסטים העיקריים המרכיבים יחדיו את ה"אנרכיזם הקלאסי". הוגי הדעות היו אנשי רוח מכובדים ומוערכים על אף שנקטו בדעות לא-קונבנציונליות. ארצה להראות את ההשוואה ביניהם לבין הפיראטים שחיו בערך 100- 200 שנה לפניהם אך באופן מעשי הגיעו למסקנות דומות לשלם והביאו אותם להגשמתם על ידי אוטונומיה פיראטית אנרכיסטית.

בפרק השני אחקור את תולדות הפיראטים במאות ה-17-18 באופן שיטתי, אבחן את דרכי חייהם במטרה לראות מהו מקור האנרכיזם בדרכם. אמקד את ההסתכלות על הסיבות שהביאו אותם למרוד בממשל. מול זאת אדון בשאלה מדוע לא היו מקובלים בין הוגי הדעות החשובים של תקופתם כפי שהתקבלו מאוחר יותר האנרכיסטים, אנשי הרוח והחברה הבולטים במאות ה17-19. בפרק זה הקדשתי תת-פרק לפיראטים ששירתו את הממשלה - הפריבטיירים. זאת במטרה להשוות בין חיי הפיראטים האנרכיסטים לאלו התומכים בממשלה (כפי שאבהיר בפרק עצמו).

את תחילת הדיון המרכזי אערוך בפרק השלישי. כיניתי אותו "אנרכיזם על הים" ובו אבחן את התנהגותם האנרכיסטית של הפיראטים, מהיכן היא נובעת ובעקבות מה. כמו כן, אקווה להוכיח את טענתי כי הפיראטים אכן היו אנרכיסטים.

בפרק הרביעי אמשיך את דרך ההוכחה שלי דרך "גילויים של אנרכיזם במושבות פיראטים". אראה איך אותן מושבות שנוהלו על ידי הפיראטים אכן מימשו את חזונם להקים קהילה אנרכיסטית. כדי לבחון זאת, אחקור כיצד המושבות הללו מתנהלות, כיצד הוקמו ומהי מטרתן.

אסיים את הדיון בפרק החמישי שהוקדש לדיון על המתח שבין "היסטוריה" ל"אידאליזציה" של אנרכיזם בקרב שודדי ים. הטענה בה אדון היא שחוקרי הפיראטים עלולים להטעות בכתביהם ולהטות אותם לפי האידיאולוגיה שלהם, ייתכן שיש גרעין כלשהו של אנרכיזם בעצם השאלה שלי, ואנסה לבדוק האם מקורותיי תקינים.

פרק 1: אנרכיזם

1.א ביטויים מוקדמים של אנרכיזם בהיסטוריה האנושית

בפרק זה, אני הולכת להציג את היסטורית האנרכיזם בקצרה. בחלקו הראשון של הפרק אפרט על ההתפתחויות המוקדמות ביותר של חשיבה אנרכיסטית בתולדות האנושות, ובחלק השני, על התפתחות האנרכיזם הקלאסי כפי שמתייחסים אליו כיום.

הרבה לפני התפתחות המונחים שעליהם מושתת האנרכיזם הקלאסי, ניתן לראות סממנים ראשונים לחשיבה אנרכיסטית במובן הרחב ביותר שלה, הרוח האנושית שמתנגדת לכל ממשל, ארגון, ממסד ותבנית חברתית כלשהי שאיננה נובעת מחוט החיים הטבעי. ביטויים מוקדמים לאנרכיזם הופיעו במקומות שונים ובזמנים שונים. אף אחד מהם לא מושפע ממשנהו וכל אחת מהדוגמאות שאביא, הן דוגמא להתפתחות עצמאית של מחשבה אנרכיסטית. כפי שכתב קרל לוי ב"היסטוריה החברתית של האנרכיזם"[2] אף אחת מן הדוגמאות הבאות לא הביאה להתפתחות האנרכיזם הקלאסי ועל כן, כל אחד מן ההוגי דעות האלו ואלו שאציג בפרק הבא, הם פורצי דרך.

בחלק הראשון, אעסוק במקורות האנרכיזם בתרבויות שונות: ביוון העתיקה, שידועה כי התפתחו אצלה הוגי דעות רבים בעלי אידיאולגיות שונות בתכלית. לאחר מכן אעבור לשני הוגים של הטאואיזם בסין העתיקה. הטאואיזם גם הוא, ידוע כמקור לחכמה עתיקה וממנו יצאו הרבה כתבים הזכורים עד היום.

1.א.1 אנרכיזם ביוון הקלאסית

הציניקנים ודיוגנס מסינופ (323-412 לפנה"ס)

לפי פיירינג,[3] באסכולה הציניקנית, שחבריה חיו ביוון הקלאסית במאות 4-6 לפנה"ס, נמצאת סוג של מחשבה אנרכיסטית. האסכולה דוגלת באמונה כי מטרת החיים היא טוב ולא הנאה, התפיסה זאת קיבלה השראה מעקרונותיו של סוקרטס. אנטיסתנס, שהיה אחד ממייסדי האסכולה, היה תלמידו של סוקרטס. הם האמינו כי באיזון שבין מוסר והגיון נמצאת המציאות האמתית ביותר של האדם. סוקרטס האמין כי "הטוב הוא הידע"[4] והאסכולה הציניקנית לקחו את הגישה הזאת לקיצוניותה: הם הכחישו את משמעותם של יחסים חברתיים ולאומיים ופסלו של לימודי המדעים, שהם כל מה שהחשיבו היוונים בתקופה ההיא כחינוך. ההנאות הרגילות של החיים היו בשבילם חסרי חשיבות ואפילו מזיקות כיוון שהפריעו לפעולות הרצון. האדם, כך הם סברו, קיים רק עבור עצמו ובעצמו ומטרתו הנעלה ביותר היא ידע והגשמה עצמית לפי ההיגיון שלו. אמונה זו מנתקת את האדם מהחברה ומהמדינה, ובמובן זה היא אנרכיסטית.

---

[2] Carl levy, "**Social Histories of Anarchism**" goldsmiths, University of London .1-44 : (2010) 4 מס' .

[3] Julie Piering "Cynics" 12 8 2001. http://www.iep.utm.edu/cynics (התבצעה גישה ב- 24 6 2018) .

[4] שם

פיירינג[5] כתבה כי דיוגנס, שהיה פילוסוף ממייסדי האסכולה הציניקנית, האמין כי מותרויות החיים רק מפריעות לאדם לממש את 'חייו הטבעיים'. דיוגנס הנהיג אורח חיים ייחודי, הוא הסתפק במועט, אכל את האוכל הפשוט ביותר ולבש בגדים גסים. הוא התגורר בחבית, ישן על הרצפה וחי על נדבות. כשנשאל דיוגנס על מוצאו, ענה: "אני אזרח של העולם". דיוגנס לא האמין בחולקת העולם למדינות ובחוקים, הוא האמין בצדק של הטבע.

סטואיזם- זנון מקיטיון (264- 333 לפנה"ס)

באנציקלופדיה בריטניקה[6] כתוב כי בסיסה של הפילוסופיה הסטואית הייתה האמונה כי דרכו הנכונה של האדם היא דרכו הטבעית, בנוסף לדאגה לאיזון החיים. הסטואים תרמו רבות ליוון העתיקה בחקירתם של נושאים שונים וקידומם. מקים האסכולה הסטואית, זנון, תמך בקהילה חופשית ללא ממשלה. הוא לא האמין ביכולתה של המדינה ודחה את התערבותה ואת משטריה. זנון לא הכיר בחוקים מלבד "החוק המוסרי של היחיד" זנון מודה כי האינסטינקטים הראשוניים של האדם הם אגואיסטים ופחות מוסריים ולפי זנון, כשבני האדם יהיו אחראיים מספיק לא לעקוב אחר האינסטינקטים הראשוניים שלהם, לא יהיה להם שום צורך בבתי דין במשטרה, או בדת והם לא ישתמשו בכסף אלא יעניקו מתנות בחינם. לרוע המזל, כתביו של זנון ידועים רק דרך ציטוטים מקוטעים ממקורות ששרדו.

2.א.1 אנרכיזם בסין העתיקה

אנרכיזם בטאואיזם: לאו צו (בין 722 ל-481 לפנה"ס)

ניתן למצוא מחשבה אנרכיסטית גם בסין העתיקה[7] ביצירות של מייסד הטאואיזם, לאו צו. לאו-צו פיתח את ההשקפה שהפרט והאושר שלו הם יחידות המפתח של החברה. לדעתו, אם מוסדות מסוימים פוגעים בצמיחה ובאושר של הפרט, על המוסדות האלו להתמעט או להתבטל לאלתר. לדעתו של לאו צו, הממשלה עם כל החוקים והתקנות שלה, מדכאת את הפרט ולכן, על הממשלה להיות מוגבלת למינימום האפשרי של פעילותה. הוא מוסיף כי רק אי- פעולה של הממשלה יכולה להרשות ליחיד לפרוח ולהשיג אושר וכל התערבות של הממשלה תהיה לא יעילה ויותר מזה, תוביל לבלבול ולאנדרלמוסיה. לפיו, הדרך הנבונה ביותר היא לשמור על התערבות הממשלה פשוטה ולא פעילה, ואז העולם "יאזן את עצמו".

[5] Piering ,2001

[6] The Encyclopedia Britannica. "**Anarchism**" The Encyclopedia Britannica, September 1910.

[7] The Encyclopaedia Britannica ,1910

צ׳אנג צו (369- 286 לפנה״ס)

מאתיים שנה אחרי לאו צו, המשיך את דרך החשיבה הזו צעיר מלומד ושמו צ׳אנג צו. צ׳אנג צו האמין ב״לסה –פר״[8] (מושג שהתפתח והוגדר לאחר תקופת חייו) צ׳אנג צו כתב והמשיך את דעתו של לאו צו בנוגע ליעילות הממשלה ולמטרתה. בכתביו המוקדמים כבר ניתן להבין כי הגיע למסקנה שהממשלה מיותרת ושלחיים מוטב ללא השלטון ולפיכך, היה צ׳אנג צו הטאואיסט, האנרכיסט הראשון בהיסטוריה של מחשבת האדם.

רות׳ברד[9] מספר כי גם אחר כך, צ׳אנג צו המשיך לכתוב ולהפיץ את מחשבותיו וכי הוא זכה בהרבה תהילה בזכות אורח חייו הטאואיסטי ודרשותיו. צ׳אנג צו האמין כי האדם יכול להסתדר ללא שלטון וחוקים וכי הממשלה והשלטון מביאות יותר נזק מאשר תועלת לחיי בני האדם, הוא מפרט עוד ועוד על הסיבות לפיהן השלטון פסול ולא נכון בבסיס קיומו. צ׳אנג צו גם מסביר בכתביו מדוע השלטון הקיים לא מתנהל נכון. למשל, ״גנב קטנוני מונח בכלא, שודד גדול הופך לשליט של אומה.״[10] מסביר כי האדם המגיע לשלטון על הממלכה אינו ראוי לכך.

2.ב עיקרי הוגי האנרכיזם בתקופה המודרנית

אלו המצדדים ואוהבים את הרעיון האנרכיסטי הקלאסי סוברים כי האנרכיזם, כאידיאולוגיה בעלת הכרה עצמית, הוא תוצר הכרחי ובלעדי של המחשבה והפוליטיקה באירופה במאה ה- 19 (או ליתר דיוק כבר מסוף המאה ה-18). אז החלו להתפתח במהירות דרסטית העמדות הפוליטיות בעקבות המהפכות והשינויים שנגרמו עקב המהפכה התעשייתית, ירידת המונרכיות, והתפתחות תנועת הנאורות ועידוד המחשבה העצמאית. בתקופה הזאת התפרסמה קשת רחבה של הגות פוליטית וביניהם בלטו גם כמה אנרכיסטים. כלל עבודותיהם יחד נכנה להלן ״האנרכיזם המודרני״ (או ״האנרכיזם הקלאסי״).

ז׳אן ז׳אק רוסו (1712-1778)

ז׳אן ז׳אק רוסו נולד בז׳נבה, אמו מתה בלידתו ואביו נטש אותו כשהיה בן 10 ומאז עבר מבית לבית. בבגרותו כתב רוסו מאמרים על מגוון נושאים והגיע לבסוף לכלכלה ולפוליטיקה שם החל לפרסם את דעותיו בפומבי. אחרי צבירת ניסיון בכתיבה (לאנציקלופדיה), הוא נרשם לתחרות כתיבה בה צריך לכתוב מאמר העונה על השאלה ״האם התפתחות האמנות והמדע הייתה חיובית מבחינה מוסרית?״. רוסו כתב את המאמר וניצח בפרס הראשון. הניצחון הביא לו מוניטין ותהילה. במאמר כתב רוסו כי באנושות טבוע טוב טבעי, מה שכתב עליו בהמשך, רוסו ענה בשלילה על שאלת הכותרת.[11]

---

[8] לֶסֶה-פֶּר היא מערכת כלכלית שבה מתבצעות בחופשיות עסקאות בין צדדים פרטיים, ללא התערבות ממשלתית כמו רגולציה, סדרי עדיפויות, תעריפים וסובסידיות. (קסטל 2011)

[9] Murray N. Rothbard, **Economic thought before Adam Smith**. Auburn: Ludwig von Mises Institute, 1995.

[10] Rothbard ,1995

[11] Arash Abizadeh, "**Banishing the Particular: Rousseau on Rhetoric, Patrie, and the Passions**." political theory, 2001: 556–82.

בהמשך חזר רוסו לז׳נבה וסיים את עבודתו ״על המקור והיסודות של אי-השוויון בין בני האדם״, אחריה החליט רוסו לנתק את עצמו מחבריו ומתומכיו הכספיים כדי שכתיבתו תהיה כנה כמה שיוכל. בגיל 49 החל רוסו להוציא ספרים: ״ז׳ולי, או אלואיז החדשה״, ובהמשך ״על האמנה החברתית, עקרונות הזכות הפוליטית״ ו״אמיל, או על החינוך״ בשני הספרים המאוחרים רוסו מתח ביקורת על הדת ולכן הם נאסרו לפרסום בצרפת ובז׳נבה ועל רוסו נגזר לברוח לחיות בגלות כדי לא להיכלא. בספריו רוסו טען שהטבע יצר את האדם מאושר וטוב והחברה משחיתה, רוסו ראה בחברה דבר מלאכותי והתפתחותה והתפתחות כל המערכות היוצרות תלות של בני האדם, נוגדת את טובת בני האדם. רוסו טען שהטבע יצר את האדם שווה לכל אחיו, ״לפני שהחברה השחיתה אותו״. החברה לדעתו יצרה אי-שוויון בין בני האדם, והוא חיפש את המקור לאי-השוויון. לטענתו האדם במצבו הטבעי הודרך על ידי שני מניעים: יצר ההישרדות ורגש הרחמים. המצב ההרמוני אומר רוסו הוא כשהאדם מיטיב עם עצמו תוך פגיעה מינימלית באחרים, מה שלפי רוסו, הוא מצב הרמוני. הוא קרא לאדם הטוב שהיה לפני החברה - ״פרא מאושר״ או ״פרא אצילי״. טוען שגורמים חיצוניים הם הביאו את האדם ממצבו הטבעי לחברתי, כדי לשתף פעולה במאבק ההישרדות. במצב החברתי התבסס אי השוויון ובמצב האזרחי הוא הוחרף. זאת לפי האנציקלופדיה.[12]

ניתן לפרש את רוסו כמי ששאף לחזור למצב הטבעי, על אף שלא אמר שמצב זה עדיף. רוסו כן טען כי יש לארגן את החברה מחדש, על יסודות בריאים יותר, כדי שהישגי התרבות לא יעלו למין האנושי מחיר נורא כל כך של אי שוויון, השחתה מוסרית ואובדן החירות. ורוסו גם טוען שכאלו הרוצים לחזור למצב הטבעי יכולים, אם הם מוותרים על רכושם, תשוקותיהם ושחיתותם. רוסו טען כי על האדם לנסות לשמור על חירותו המוסרית, כלומר על המוסר הטבעי שלו, שלפיו האדם פועל מתוך רצון חופשי והגיון.

רוסו המשיך לכתוב עוד תקופה ארוכה, ולבסוף נפטר בעת טיול באחוזה של חברו. לאחר מותו זכה להוקרה ולכבוד ונקבר בפנתאון, בחלקת גדולי בניה של צרפת.

ויליאם גודווין (1756- 1836)

ויליאם גודווין מאנגליה, היה עיתונאי, פילוסוף וסופר פוליטי. גודווין התייחס בכתיבתו למגוון רחב של נושאים אך קיבל את הכרתו כאנרכיסט כשהוציא את הספר ״חקירה בנוגע לצדק פוליטי, והשפעתו על המוסריות הכללית ועל האושר״. בספרו זה גודווין היה הראשון לנסח את העקרונות הפוליטיים והחברתיים של אנרכיזם כפי שהוא רואה אותם, וכך הפך את האנרכיזם לתפיסה. למרות שלא נתן את שם זה לרעיונותיו. גודווין תחילה טען כי החוקים אינם כשרים ואינם תורמים לחברה, ומשם הוביל לכך שהמדינה והמשטר הם מיותרים. ולפיו, האדם יסתדר טוב מאוד ללא כל שלטון, כל עוד הקהילות שייווצרו יהיו קטנות ואוטונומיות לחלוטין. גודווין התנגד

[12] שם

לשימוש בטקטיקות מהפכניות להורדת השלטון. במקום זאת, הוא רצה בהחלפתו באמצעות תהליך של אבולוציה שלווה.[13]

פייר-ז'וזף פרודון (1809- 1865)

במאמרה מהו אנרכיזם כותבת מירב גולן[14] על פייר-ג'וזף פרודון. פוליטיקאי, סוציאליסט והוגה דעות מצרפת. פרודון התפרסם לראשונה מכתיבת הספר "רכוש מהו?", בו הוא הסביר את דעתו כי "רכוש הוא גזל", הוא לא האמין בהתנהלות הקפיטליסטית, אך גם לא בקומוניסטית, בהמשך הציג פרודון את פתרונו - "מוטואליזם", במילים אחרות, "אנרכיזם-הדדי". פרודון היה הראשון לכנות את עצמו אנרכיסט, והראשון להשתמש בשם אנרכיה בהקשר להיעדר הממשלה, המדינה או המשטר. פרודון תמך בהפלת השלטון למען התאגדות חופשית, הסדר של רצון טוב, משפט של צדק והדדיות, היה לו רעיון להקים "בנק לאומי" ובו יוחלפו מוצרים בעבור עלות הייצור, התחשב לפי שעות העבודה של האדם היצר אותם, לקוחותיו של הבנק יהיו אנשים העובדים בייצור, כך כל חילופי השירות יהיו שווים. לדעת פרודון, בחברה כזאת, לא יהיה צורך במדינה.

בהמשך פרודון היטה את תפיסתו המדינית לכיוון אגד של פדרציות[15]. כפדרליסט פרודון טען שעל המדינות להיות כפופות תחת פדרציה, כל מדינה תהיה ריבונית ועצמאית אך יעמדו בחוקי הפדרציה. לפי פרודון, זאת יצמצם את נוכחות השלטון ואת נוכחות החוקים, הפדרציה תשאף לשמור על ערבות הדדית ועל צדק ותפקח על התנהלות המדינות.

מיכאיל באקונין (1814- 1876)

מירב גולן[16] מספרת גם על מיכאל באקונין, הוגה דעות בתחומי מדע המדינה ופעיל חברתי מרוסיה. באקונין נולד למשפחת אצולה וגדל להיות קצין ב"משמר הצאר", אולם ויתר על תפקידו לאחר שהיה עד לשיטות דיכוי כנגד הפולנים. בהמשך, טייל באקונין ברחבי אירופה, שם הושפע מהוגי דעות כמו הגל, פרודון ועוד.

הוא הושפע מתפיסת "המאבק התמידי" של הגל ומגיל 28 פרסם באקונין ספרים המותחים ביקורת על המדינה. באקונין מבהיר בשלב מוקדם כי אינו תומך ברעיון הממשלה, ושהמדינה מנוגדת לזכויות האדם, ומטבעה, מנוגדת לטבע. לפיו, המדינה צמחה מתוך מלחמות.

בכתביו מנסה באקונין למצוא את התנאים הנכונים לחופש. כך באקונין מגדיר את האנרכיזם: *"שלום, שחרור ואושר לנדכאים; מלחמה לכל המדכאים ולכל המנצלים; החזרת המגיע לעמלים. חירות, צדק ואחווה כלפי כל הנברא בצלם כל פני הארץ; שוויון לכל; לכל, בלא שום אפליה. ארגון חברה בדרך לפדרציה."*[17] באקונין אומר שהפרט לא יכול להיות חופשי כל עוד הוא אזרח במדינה.

---

[13] שם

[14] מירב גולן. **מהו אנרכיזם?** 18 7 2013.

[15] פֶדֶרַצְיָה –ארגון על של כמה מדינות, ארגונים, קהילות, קבוצות וכד'. (קסטל 2011)

[16] (גולן 2013)

[17] שם

הוא האמין כי האחד נעשה חופשי באמת רק כשכל האחרים חופשיים ב"פרופורציות הנכונות", הוא ראה את ההתנהלות החברתית כ"פדרציות חופשיות של הקומונות". כוונתו היא, לקהילות נפרדות עם אוטונומיה מוחלטת, בהן כל אדם הוא אינדיבידואל בעל חופש מלא.

באקונין התכוון להקים ועידה המשמשת כפדרציה. הפדרציה תדאג לשמירת השלום והחופש, הועידה תכיר באחדות כל האוטונומיות לכדי יחידה אחת והיא תתנגד לכל ארגון דתי, מדיני, כלכלי או חברתי שלא יוטמעו בו עקרונות החופש והשלום. מבחינה כלכלית, שאף באקונין לכונן אנרכיזם קולקטיבי, בו לכל קבוצה יש את היכולת לרכוש רכוש או שירות מסוים בעבור הסכום הנראה לקבוצה הוגן, כמובן שהעובד, גם הוא, חופשי להגדיר את מחירו. דרכו של באקונין להחיות את חלומו היא בעזרת מהפכה חברתית.

פיוטר קרופוטקין (1842- 1921)

פטר קרופוטקין, אף הוא רוסי כמו באקונין ואף הוא נולד למשפחת אצולה. בגיל 15 התקבל קרופוטקין לבית ספר סֶמי צבאי שם הייתה לו גישה לכתביהם של הוגי דעות כמו הסופר לב טולסטוי קארל מרקס ועוד, ששינו את דעתו בנוגע למעמד האצולה. הוא גיבש עם חבריו קבוצה בה דיברו על נושאים פוליטיים ובכך לימדו אחד את השני להביע את דעתם. התפתח אצלם עניין מיוחד עם מעמד האיכרים ברוסיה, היה להם חזון לשנותו ולאפשר להם חופש כלכלי. לאחר שירותו הצבאי ולימודיו באוניברסיטה (מתמטיקה) ,קרופוטקין החל לעבוד כגיאוגרף ויצא למשלחות מחוץ לגבולות רוסיה. בגיל 30 פיוטר יצא לאירופה במטרה להיחשף לרעיונות פוליטיים שהייתה עליהם צנזורה ברוסיה, כך נחשף למאבקים הסוציאליסטים והאנרכיסטים באירופה ויצר קשרים עם אנשים הדומים לו בדעתו. כשחזר לרוסיה היה קרופוטקין חלק מתנועת "ההליכה אל העם", שכללה בני אצילים וילדי עשירים שאימצו חיי פועלים, שיתופיות, לבשו בגדי איכרים והתנכרו למשפחותיהם הבורגניות.

לוי[18] כותב כי קרופוטקין בכתביו הגדיר את האנרכיזם, כצורה חדשה של חברה שוויונית, ללא צורך משמעותי לטריטוריה, המורכבת מהתאגדויות המחוברות דרך פדרציה. לפי קרופוטקין, ניתן לתעל את ההתפתחות התעשייתית למטרות טובות, בביטול הקפיטליזם. לדעתו, ההתפתחות התעשייתית, יכולה לספק את הצרכים החומריים של האדם המפותח. כמו כן, קרופוטקין טוען שהאנרכיזם הוא למעשה שוויון וצדק לפי תורת המוסר. אנרכיזם הוא לא לשלוט ולא להיות נשלט. הדת, לעומת האנרכיזם, מאיימת על האדם שאם לא יהיה מוסרי הוא יישלח לגיהינום. החוק דורש מהאדם להיות מוסרי ואם לא הוא צפוי למאסר. החוק והדת הופכים את האדם ללא-מוסרי.

עקרון השוויון מלמד גם על כבוד האדם – אין כפייה של אדם על אדם: "הניחו לאדם להיות חופשי", הוא אמר. לפי קרופוטקין, לאדם יש מוסר טבעי ורציונלי ולפיו הוא פועל כל עוד הוא חופשי. לבני האדם יש נטייה מטבעם לעזרה הדדית וחברתית.

[18] (levy 2010)

לפי נייתין ג'ן,[19] קרופוטקין מדגיש, שהמצב ללא שלטון הוא מצב טבעי. ולמרות זאת, לא מדובר בשיבה אל הטבע, אלא בהתפתחות התרבותית של החברה בשילוב הישגיה הטכנולוגיים והמדעיים.

אמה גולדמן (1869- 1940)

אמה גולדמן נולדה למשפחה יהודית וענייה ברוסיה. ילדותה של גולדמן הייתה עמוסת צלקות, אביה היה אלים כלפי בני המשפחה, והמשפחה סבלה מעוני ומאנטישמיות. מאוחר יותר מצבם השתפר והם עברו לסנט. פטרסבורג, שם למדה בבית ספר בו סבלה מאלימות ומהטרדות מיניות אבל שם גם פיתחה עניין ברעיונות מודרניים ובסופר בשם ניקולאי צ'רנישבסקי בפרט, ובספרו "מה לעשות?" הספר עוסק בנערה הבורחת מהבית, הומעביר מסר סוציאליסטי. גולדמן חקרה עוד ועוד בנושא. בגיל 15 אביה ניסה לחתן אותה והיא התנגדה נחרצות. מאוחר יותר טסה גולדמן לארצות הברית שם גרה עם אחיותיה. בגיל 18 פגשה אמריקאי שחלק את תחומי העניין שלה, הם התאהבו והתחתנו, מה שהקנה לה אזרחות אמריקאית. הם התגרשו לאחר כמה חודשים. ומאז הוריה עברו לגור עם אחיותיה, גולדמן באותה תקופה החלה להיות מעורבת פוליטית והתחילה להביע עניין באנרכיזם. הוריה לא היו מרוצים ממהלך חייה וסירבו לאפשר לה לחזור לגור עימם, גולדמן עברה לגור בניו-יורק.[20]

בניו-יורק נהייתה נהייתה פעילה, ולאט לאט החלה לבלוט. זה היה דרך בית קפה בו התכנסו פעילים רדיקליים ושם פגשה את יוהאן מוסט, בעל בית הקפה- אנרכיסט ונואם בעל יכולת השפעה, הוא האמין בה ורצה לעזור לה ולתת לה ניסיון בדיבור אל קהל. באותו זמן פגשה גם את אלכסנדר ברקמן, שהיה לחברה ומאוחר יותר לבן זוגה.

בתקופה הזאת גיבשה גולדמן את דעותיה הפוליטיות: ראשית, סברה גולדמן כי הדרך הטובה ביותר לעורר שינוי היא דרך שימוש באלימות. בכך התכוונה להפגנות אלימות ולפעולות ישירות. היא סברה כי רק דרך טרור יכול הרעיון האנרכיסטי לבלוט ולהגיע אל ההמונים. וכך הגתה רעיון להתנקשות במנהל מפעל בניסיון לעורר את עובדי המפעל להתקומם כנגד תנאי העבודה וכנגד הקפיטליזם בכללי.

גולדמן האמינה בקדמה ובהנחלתה להמונים. מבחינה פוליטית, שאפה לסלק כל צורת שלטון, מבחינה כלכלית, ליצור כמה שיותר רווחה לכמה שיותר אנשים. היא סברה שהתוצאה של שני המהלכים הללו יביאו את הקדמה מבחינה תרבותית, עצמאית פוליטית, מחשבתית ופסיכולוגית. הפרט, אמרה גולדמן,הוא הדבר היחיד הממשי והאמתי והוא לא חי למען המדינה. שחרור היחיד מהתלות בכל מערכת הוא הכרחי לחופש האוטונומי שלו. גולדמן מדגישה כי תורת האנרכיזם היא היחידה שמכריזה כי החברה קיימת למען הפרט ולא הפרט למען החברה. גולדמן האמינה בהתאגדויות חופשיות.

[19] Nathan Jun. "**Anarchist Philosophy and Working**" Working USA.505-519 : (2009) 12 מס' .

[20] שם

גולדמן ניהלה חיים סוערים ביותר. היא גורשה מארצות הברית חיה תקופה מסוימת באירופה ושבה אליה לאחר שהות בקנדה, וכל העת הזאת הייתה פעילה פוליטית וחברתית ושותפה למאבקים חברתיים במגוון נושאים: פמיניזם, זכויות עובדים, זכויות להט״ב, הפלות, מלחמה ומטריאליזם, חופש הביטוי, דת, וניסתה כמה שיותר לעורר התנגדות לקפיטליזם ולשלטון בכללי. לאחר מותה, נזכרה גולדמן יותר כנואמת ופעילה ופחות כתאורטיקנית והוגת דעות. ובשנות ה-60 הוזכרה כמודל לחיקוי במאבקי האנרכיסטים ובמאבקי הפמיניסטים.[21]

1.ג סיכום ביניים על האנרכיזם

על אף כל ההבדלים, לפי ג׳ן, כל האנרכיסטים חולקים לא התנגדות לממשלה כפי שהרבה טוענים, אלא סט ערכים דומה. האנרכיסטים המוזכרים לעיל, הרכיבו ביחד את מה שנקרא ה״אנרכיזם הקלאסי״, הם כולם הסכימו על אותו עיקרון, כי עדיף לאדם היחיד ללא חוקים ארגוניים שיש בהם כפיה והגבלה של החופש הטבעי של היחיד. אף על פי כן, ביניהם יש אי-הסכמות ברורות וכבירות במגוון רחב של נושאים. לא כולם שווים בדעתם על הדרך להגיע אל המצב האידיאלי. הרוב מאמינים במאבק שקט אבל אמה גולדמן למשל מאמינה בפעולה ישירה ואלימה.

לא כולם ראו עין בעין בנושא שילוב הנשים כשוות, היו בכתבי חלק מהם שבבי דעות גזעניים ואף אנטישמיים שכמובן, לא ייצגו את כלל הוגי הדעות של האנרכיזם הקלאסי. עוד מחלוקת היא אם ובאיזה מידה לשתף פעולה עם מפלגות מהפכניות ושמאלניות וכיצד ומתי תתחיל המהפכה, כיצד תתארגן החברה לאחר מכן, ועוד הרבה חילוקי דעות. בכל זאת, הצליחו האנרכיסטים הקלאסיים, להישאר מיודדים ובאותו צד, ללא מלחמות, ריבים מתוקשרים או התנקשויות. כפי שנכתב במאמרו של ג׳ן, [22] *״הפילוסופיה הפוליטית האנרכיסטית היא בהחלט לא תנועה מאוחדת... בתוך המשפחה האנרכיסטית יש קומוניסטים, קולקטיביסטים, פדרליסטים, אינדיבידואלים, סוציאליסטים, סינדיקליסטים ופמיניסטים.״*

[21] שם

[22] (Jun 2009)

פרק 2: תופעת שודדי הים - מאפיינים עיקריים במאות ה 17-18

2.א תיאור כללי של היקף ואופי הפעילות

2.א.1 שוד ימי

שודדי ים[23] (או פיראטים) הם פושעים המבצעים את פשעם בלב הים, ולעיתים על חופיו. אל הפשעים הללו התייחסו בעבר כ"לחימה בטרור". שוד ימי כתופעה היסטורית החל לפני יותר מאלפיים שנה בתקופת יוון העתיקה,[24] כאשר שודדי ים איימו על נתיבי המסחר של יוון. הפיראטים קיימים עד היום. בערך מתחילת המאה ה-16 ועד קרוב למחצית המאה ה-19 הפכו הקורסרים הברברים[25] של צפון אפריקה את הים התיכון לאזור מסוכן במיוחד עבור הסחר האירופאי. העימות בתקופה זו בזירת הים התיכון, סבב לעיתים קרובות סביב העניין הדתי של נוצרים מול מוסלמים.

התקופה המפורסמת ביותר של שודדי הים נקראה "תור הזהב של הפיראטיות" נמשכה בערך בין 1650-1730, לפי פרקר,[26] ובה הפירטים היוו חלק עיקרי מהאקטואליה ברחבי העולם יותר מכל זמן אחר. תקופה זו הוגדרה בעיקר בגלל שלושה אירועים היסטוריים שבהם קמו קהילות פיראטים חדשות. כל אחד מאירועים אלה נמשך בין 50-20 שנים[27]. זירות הפעולה היו בעיקר באזור האטלנטי, למרות שהיו גם פיראטים נפוצים במזרח אסיה במזרח התיכון ובעוד מקומות ברחבי העולם.

לאורך רוב התקופה הזאת, הפיראטיות התרכזה מסביב לקאריביים, ועם עילה טובה. האיים הקאריביים סיפקו אינספור מקומות מחבוא, מפרצונים סודיים ואיים ללא שמות; מקומות בהם פיראטים יכלו למצוא מים מתוקים ואספקה, לנוח ולשכב בהמתנה. המיקום היה מושלם, חולש על הנתיב שלקחו ציי האוצרות העמוסים מהדרום חזרה לספרד ופורטוגל,.

---

[23] (קסטל 2011)

[24] תקופת יוון העתיקה- ההיסטוריה של יוון העתיקה נמשכת לאורך תקופה של למעלה מאלף שנים במהלך העת העתיקה עד לעליית הנצרות ביוון, הגדרת התקופה שנויה במחלוקת ונמשכה בערך מ1500 לפנה"ס עד 100 לפנה"ס.

[25] הקורסרים הברברים- הַקוֹרְסָארִים הַבָּרְבָּרִים היו שודדי־ים שפעלו מצפון אפריקה, ובמיוחד מתוניסיה, טריפוליטניה ואלג'יריה. אזור זה נקרא בפי עמי אירופה "חוף בָּרְבָּרְיָה" או "חוף הַבָּרְבָּרִים" על שם הַבָּרְבָּרִים, יושביו הילידיים הקדומים. הקורסארים הברברים פעלו בכל חלקי הים התיכון ואף מעבר לו. הם יצאו אל האוקיינוס האטלנטי והגיעו בהפלגותיהם אל חופי מערב אפריקה ואפילו לדרום אמריקה, והרחיקו שוט צפונה עד איסלנד. ברם, את רוב מסעות השוד והחמס שלהם ביצעו במערב הים התיכון. בנוסף ללכידת ספינות סוחר תמימות פשטו הם על עיירות וכפרים, בעיקר בחופי איטליה, צרפת, ספרד ופורטוגל, אך גם באנגליה, סקוטלנד, ארצות השפלה, אירלנד ואפילו איסלנד. מטרתם העיקרית הייתה לקחת בשבי את תושבי החוף הנוצרים ולמוכרם לעבדות. (קסטל 2011)

[26] Martin Parker. "Pirates, Merchants and Anarchist: The representation of international **bussines**" School of Management, 2009.

[27] שלושת האירועים העיקריים שקבעו את תקופת תור הזהב של הפיראטים הם: תקופת הבוקאנירים (עליהם אסביר בהמשך), במאה ה-17, בה הם שגשגו באיים הקאריביים. התגבשות מסלול הסחר האירו- אמריקאי בסוף המאה ה-17, ממסלול זה התקיימו הפיראטים. אירוע שלישי הוא "מלחמת הירושה הספרדית" שקרתה במוקדמות המאה ה-18, ובו בעקבות משברים בספרד, הספרדים גם הם הצטרפו במספרים גבוהים אל הפיראטים.

הקאריביים היו בלתי אפשריים לשום צי לשטר אותם ובהם הרבה איים לא נשלטים או לא מיושבים. בסופו של דבר כל זה יצר גן עדן לבוזזים.

<u>דרכי הפעולה</u>

מינסטר[28] כותב במאמרו כי הפיראטים שדדו ובזזו בהרבה דרכים, דרכים אלו אופיינו באלימות ומצד שני לא פעם בתכנון יסודי של מהלך הפעולות. טענתי היא, שמאחורי דרכי פעולה אלה עומדים אידיאלים של חירות. כעת אפרט כמה דרכים לשוד ימי שהיו נפוצות בקרב הפיראטים בתקופות תור הזהב:

השתלטות על ספינה: הפיראטים מילטו לעצמם דרך כדי לעלות ולהשתלט על ספינה: דרך שימוש באלימות, איום בנשק, או התחזות והשתלבות בצוות שעל הסיפון. לאחר מכן, הפיראטים שנשלחו לאותה ספינה לקחו את ההגה והפליגו משם במהירות במטרה לברוח ושני הספינות בידיהם. לפעמים זה היה כרוך במותם של כל הנוכחים על הסיפון, לפעמים הם היו חוברים אליהם או נחטפים ולפעמים הם העדיפו לקפוץ לים, בביצוע מוצלח, אנשי הספינה המקורים היו במקום אחר באותו זמן.

לדוגמה: קפטן רובארטס,[29] ידוע כאחד מהפיראטים הטובים ביותר בתור הזהב, הפליג עם ספינתו באזור חוף ברזיל כשנתקל ב-42 ספינות מאוגדות, בכל אחת מהם 70 תותחים, נשמרו על ידי שני שומרים ענקים מצוידים בנשק, היה זה הצי הפורטוגזי.[30] רובארטס הצטרף לצי על פי הנוהל השגרתי וחנה ליד אחד הספינות. בלילה, הוא וכמה פיראטים פרצו לספינה בשקט, תפסו שבוי ושאלו אותו באיזה ספינה נמצא האוצר הגדול ביותר. למחרת רובארטס עלה בזריזות לאותה ספינה בעוד אנשיו תוקפים את כל המנסים למנוע ממנו מלהגיע אל ההגה. לפני שהמלחים הבינו מה קורה, רובארטס ואנשיו הפליגו עם שני הספינות הרחק, הצי לא הספיק לשוט מהר מספיק והם התחמקו.

שוד טיפוסי: הפיראטים היו עולים על סיפון ספינה אחרת ובדרך כלל במהלך קרב, שודדים אותה ובורחים.

לדוגמה: קפטן קליקו ג'ק[31] וצוותו ארבו לספינה ספרדית ובאישון ליל תקפו בשקט את הספינה, שדדו אותה וברחו, הקרב היה קל כי רוב המלחים היו ישנים ולא היוו אתגר.

---

[28] Minster, Christopher . **Positions and Duties on Board a Pirate Ship**. 10 8 2018 (התבצעה גישה ב- 18 11 2018).

[29] קפטן רובארטס- בארתולומיאו רובארטס שנודע בשמו "רובארטס השחור" או "בארט השחור" היה מהידועים בשודדי הים הקאריביים במאה ה־18. נודע בתעוזתו. (קסטל 2011)

[30] הצי הפורטוגזי- האימפריה הפורטוגזית הייתה אימפריה קולוניאלית ימית שנוצרה בעקבות תגליותיהם של הספנים הפורטוגזים. פורטוגל בלטה כחלוצת עידן התגליות האירופי בין המאה ה-15 למאה ה-17. בתקופה זו הפליגו ספניה ברוב האוקיינוסים על פני כדור הארץ והגיעו למרחקים הולכים וגדלים מהבירה ליסבון. (קסטל 2011)

[31] קפטן קליקו ג'ק- ג'ון רקהאם היה פיראט אנגלי שפעל בבאהמס ובקובה. כינויו הגיע משם הבד שלבש "קליקו". (קסטל 2011)

ביזה על היבשה: הפיראטים היו חונים בנמל ושודדים חנויות וכל מה שהיה נראה שווה לבזוז, בעזרת נשק, אלימות או רק איומים , הם שדדו מה שיכלו ועזבו את השטח.
לדוגמה: בלקבירד[32] קפטן אדוארד טיץ', שמע כי הנמל העשיר של צ'רלסטון היה ללא הגנה. הוא הפליג לשם והחנה את אניות המלחמה הענקית שלו, ממש ליד הכניסה לנמל. מהר מאוד הוא הצליח לתפוס כמה ספינות הנכנסות או יוצאות מהנמל. בלקבירד שלח מסר למנהיגי העיר שהוא מחזיק בבני ערובה וישחררם רק בתמורה לדמי כופר. כמה ימים לאחר מכן שולם הכופר: ארגז תרופות.
עוד דוגמה טובה ושונה במקצת שנותן מינסטר,[33] היא השוד שערך השודד קפטן האוול דייוויס. דייוויס היה בין הקפטנים החכמים ביותר והעדיף טריקים על אלימות. דייוויס החליט לשדוד את טירת גמביה, מבצר בריטי באפריקה. בכניסתם, הוא וצוותו העמידו פנים שהם סוחרים עשירים המחפשים לקנות עבדים. הם השיגו את אמונו של מפקד הטירה שהזמין אותם פנימה. דייוויס הורה לצוותו להרחיק את החיילים מנשקם וברגע הנכון, שלף דייוויס אקדח וכוון אותו על המפקד, ואנשיו השתלטו על הטירה ללא אלימות. צוות השודדים נעל את כל החיילים, שתה את כל האלכוהול בטירה, ירו בתותחים של המבצר לכיף ויצאו עם 2,000 מטבעות כסף.
הפיראטים בפשטות השיגו את מבוקשיהם ומילאו את צרכיהם בעזרת שוד ימי. כלומר שדדו ספינות או חנויות ולקחו אוכל, שתייה, זהב, וכל מה שיכלו למצוא.
הפיראטים בפשטות השיגו את מבוקשיהם ומילאו את צרכיהם בעזרת שוד ימי, ז"א, שדדו ספינות או חנויות ולקחו אוכל, שתייה, זהב, וכל מה שיכלו למצוא.

2.א.2 סדר עולמם של הפיראטים

הפיראטים פעלו נגד החוקים הקיימים. הם שדדו אלפי סוחרים וגם נציגים של הממשל (ספינות של הצי, אנשים עם עבודה ממשלתית סוחרים הקשורים לממשל וכו') בים וביבשה.

מעבר לחוקי הגניבה הפרו עוד הרבה חוקים: היו פיראטים שנהגו באלימות כלפי חפים מפשע וכלפי נציגים של המשטר (היו גם כאלה שלא), ובנוסף לאלה, היו גם פעולות מכוונות נגד המשטר עצמו. ברור שהפיראטים לא בדיוק שיתפו פעולה עם מדינות המוצא שלהם או מדינות בכללי (על אף שהיו כאלה ששיתפו פעולה איתם), ולכן, הם אנרכיסטים. אבל האם התנהלותם הפנימית היא אנרכיסטית?

<u>תפקידי הפיראטים</u>

מינסטר[34] כתב גם על תקפידי הפיראטים. בכל ספינת פיראטים בתור הזהב היו כמה תפקידים בכירים משאר הצוות:

[32] בלקבירד- אדוארד טיץ', המוכר בכינויו שחור הזקן, היה שודד ים ידוע במאה ה-18. הוא פיקד על יותר מ-300 פיראטים שהפליגו בארבע ספינות, הכניע יותר מ-40 אוניות, והרג מאות בני אדם. תקופת הפירטיות שלו הייתה קצרה אך מוצלחת. (קסטל 2011)

[33] שם

[34] שם

הקפטן: הקפטן נבחר באופן דמוקרטי בספינתו, לפי ביי[35], כנראה בהשפעת האינדיאנים. בניגוד לקפטנים בספינות סוחרים או בשירות המשטרים, כל החלטה של הקפטן יכולה להתבטל על ידי הצבעות הצוות כנגד ההצעה באופן דמוקרטי, רק בזמן קרב יש לקפטן סמכות אבסולוטית. כדי להיבחר, על הקפטן להוכיח שהוא לא יותר מידי אגרסיבי וגם לא חלש מידי, כדי שידע לוותר לחזק ממנו ולא לחוס על החלש, דוגמות לקפטנים שידועים בהצלחתם באתגר זה הם "בלק-בירד" ו"בלק- בארט רוברטס" . אם הקפטן אינו פועל לשביעות רצונם של הצוות, הם יכולים להדיחו ולהחליפו באחר.

"... הטוב של השלם, ושמירת הסדר, נדרשים מראש, אבל הסמכות האמתית הופקדה בקהילה: כך שאם מי שנבחר לא פעל ולא שלט למען הטוב הכללי, הוא יכול להיות מודח, ואחר יהיה מוחלף במקומו." לורד מספינתו של קפטן רוברטס.

ביחס לספינות לא-פיראטיות, לקפטן יש מעט מאוד סמכויות. זאת כי, בספינות סוחרים לקפטנים הייתה כמעט סמכות מוחלטת בכל עניין והייתה להם זכות חוקית לנהל "תיקון" פיזי להתנהגות הצוות לפי שיקול דעתם- הרבה קפטנים התעללו במלחיהם . כמו כן, הפיראטים החליטו בעצמם שייקחו מהקפטן את סמכויותיו בהן יוכל להשתמש לרעה, וכמובן אפשרו את בחירתו והדחתו של הקפטן בבחירה דמוקרטית של הצוות. הרבה מהתפקידים החשובים ביותר שהיו לקפטן עברו כעת לקצין הלוגיסטי:

הקצין הלוגיסטי (קווארטר-מאסטר): הקצין הלוגיסטי נחשב לשני בחשיבות אחרי הקפטן וגם הוא נבחר באופן דמוקרטי. הקצין הוציא לפועל את החלטות הקפטן וניהל את הספינה ביום-יום. כשנמצא שלל, הקצין היה אחראי לחלק אותו בין הצוות. הוא גם פתר משברים וסכסוכים מינוריים, הסכסוכים הגדולים הועברו למשפט פיראטי.[36] עוד תפקיד לא רשמי שהיה לו הוא הפיקוח על הקפטן והשמירה על כך שלא ינצל את סמכותו לרעה.

הנווט: נווט טוב הוא נווט היודע לקרוא את הכוכבים ולהבין את קווי הרוחב והאורך בהם נמצאת הספינה ולאן היא צריכה להגיע. זה קשה מאוד ללמוד את הכוכבים ונווטים טובים היו נדירים מאוד בתקופת "תור הזהב", אם נמצא אחד בספינה בדרך- כלל היו נעשים מאמצים כדי לשכנע או לחטוף אותו לספינה של ברי המזל שמצאו אותו.

רב המלחים: היה אחראי על הספינה עצמה ועל הכנתה לקרב או למסע, טיפל בחלקיה החיוניים ובדרך- כלל נהג לארגן מסיבות חוף כשהספינה הייתה זקוקה לתיקון או לחלקים חדשים על החוף. הוא השגיח על פעולות כמו הורדת העוגן, הרמת המפרשים ועל שמירת הסיפון נקי. רב מלחים ותיק הוא בעל ערך רב.

---

[35] חכים ביי . **T.A.Z: אזור אוטונומי ארעי.** תל אביב: רסלינג, 1991.

[36] משפט פיראטי- בדרך כלל במשפט הפיראטי כל הצוות נכח ויכל להביע דעתו בהצבעה, היו עוד גרסאות למשפט הפיראטי בספינות ובתרבויות פיראטיות שונות.

הקופר: הוא שאחראי על החביות, הוא יודע לבנותן, להרכיבן ולפרקן. בספינות הפיראטים כל המזון, השתייה והנשק היו מסודרים בחביות ולכן תפקיד זה היה מאוד נחוץ.

הנגר: היה אחראי לשלמות מבנה הספינה, לתקן חורים בה אחרי קרב, לשמור על שלמות התורן וכו'. לרוב לנגר לא היה את הציוד הנחוץ לו לתיקון ונאלץ לאלתר עם האמצעים הקיימים. לעתים קרובות הנגר הפיראטי היה גם מנתח.

המנתח או הרופא: הפיראטים לחמו הרבה כנגד אויביהם וגם אחד נגד השני, והיו צריכים לעתים תכופות רופא בסביבה. בנוסף לפציעות הקרב, היו מחלות כמו עגבת, מלריה, צפדינה וכו' כתוצאה מכך שהסתובבו במקומות שונים ושהו הרבה בים. התרופות היו שוות לזהב בשביל הפיראטים, וכך גם הרופאים. לרוב, ה"רופאים" היו מלחים ותיקים עם מושג כלשהו ברפואה.

רב התותחנים: הפעלת התותח הייתה עבודה קשה וכללה את מיקום התותח, שימוש נכון באבקת השריפה ובפתיל ואז כיוונו. תותחן מנוסה היה מוערך בכל צוות פיראטים, הר תותחנים בדרך-כלל היה אחראי על כל התותחים, על אבקת השריפה, על המטרה ועל כל מה שקשור בשמירת התותחים בסדר עבודה. הרב תותחנים לרוב אומן בצי.

המוזיקאים: לפיראטים היה אורח חיים מייגע, והיו יכולים להיות שבועות עד חודשים בים ללא עיסוק. המוזיקה עזרה להעביר את הזמן והיכולת לנגן בכלי נגינה נתנה לפיראט זכויות יתר כמו לנגן בזמן שהאחרים עובדים, לפעמים שכר גבוה יותר או אפילו יום חופש. המוזיקאים היו מבוקשים מאוד. עד כדי כך שפעם אחת, ספינה ששדדה חווה בסקוטלנד נטשה בה שתי נשים צעירות שהגיעו איתם, כדי להחליפן בחלילן.

המלחים: המלחים שהגיעו ללא יכולות מיוחדות כמפורטות לעיל, בדרך כלל יועדו לתפקיד מסוים והוכשרו אליו, תפקידי המלחים היו כפופים לקצינים שונים על הספינה ופעלו לפי המטלות שניתנו להם.

<u>תקשורת</u>

כפי שמתברר, הפיראטים לא היו רק תושבים של קהילות נפרדות שצפות להן בים, פרקר[37] טוען כי הקשר בין צוותים וספינות היה חזק במהלך התקופה הזאת, ושהיה שיתוף פעולה מסוים בין ספינות, שלפעמים אפילו פעלו ביחד. את ההוכחות לקיום קשר זה ניתן לראות בדפוסים דומים בכל ספינת פיראטים. למשל, בכל ספינה היו אנשים הממלאים את אותם התפקידים. הפיראטים כולם היו פורעי חוק ולכל אחד היה סיבה אחרת לכך אבל התוצאה המשותפת היא שכולם התנגדו למדינות מהם באו, מכך נבעה אידיאולוגיה משותפת לכולם ועם זאת, בא סט ערכים דומה לכל הפיראטים.

[37] (Parker 2009)

<u>חוקים</u>

לפיראטים, כפי שמתברר במאמרו של פרקר מרטין "פיראטים, סוחרים ואנרכיסטים"[38], היו חוקים. לפי מרטין, הפיראטים כתבו מה שהם קראו לו "מאמרים" אשר שימשו בעצם כספר חוקים, כל חבר בצוות יכל להציע חוק שהגיע לקצין או לקפטן והועלה להצבעה, תהליך זה השתנה מספינה לספינה. ברגע שמאמר עבר הוא נכתב במעין חוקה של הספינה, התגלו הרבה פעמים חוקים דומים ואפילו זהים בכמה ספינות אחרות, ניתן להבין כי ספרי החוקים עברו מספינה לספינה. לדוגמה, מאמרים אשר התגלו כנפוצים הם אלו של קפטן רוברטס, שכתב 11 מאמרים, ביניהם אחד הנותן זכות הצבעה לכל פיראט, ואחד הקובע את חלקו של כל אחד על הספינה בשלל: לפי המאמר, מלבד לכמה תפקידים בכירים (הקפטן, הקצין הלוגיסטי, הרב-מלחים, רב- התותחנים וקצינים אחרים) כל הפיראטים חייבים לקבל חלק שווה בשלל, השאר מקבלים חלקים הנעים מחלק ורבע עד חלק וחצי לקפטן. חוק זה בלבד מציב את הפיראטים במקום הרבה יותר שוויוני והוגן מאשר שאר יורדי הים של אותה תקופה. עוד מאמרים של רוברטס קובעים יחדיו את העונשים הניתנים לפשעים על הספינה, בין הפשעים הנכללים יש: גניבה, עריקה,[39] אלימות והימורים ועוד הרבה. לרבות, כל המאמרים היו מחויבים להיות מוסכמים ולהיחתם ע"י כל הצוות.

"הוא שימצא אשם בשכרות בעת קרב יסבול מהעונש שהקפטן והרוב של החברה ימצאו נכון." מאמר מספר החוקים של קפטן אדוארד לאו מתוך מאמרו של ליסון.[40]

על העונש היו מחליטים בדרך כלל בעת המשפט, עונשים נפוצים היו: כריתת האף והאוזניים, נטישה על אי גלוי ונטישה על אי בודד וכמובן גם הליכה על הקרש.[41] הפיראטים בנו לעצמם סולם ערכים קולקטיבי ומתחו את גבולותיהם בין מה לגיטימי בעולמם ומה שלא. אם משווים, לא ניתן להכחיש שהפיראטים הציגו תנאים מאוד טובים לחושקים במקצועם. במקצועות הימיים האחרים שהיו נפוצים בתקופת תור הזהב של הפיראטים ,כמו הסחר הימי ושירות בצי הים ועוד, הייתה לגיטימיות למשכורות לא הוגנות לכלל המלחים, אפליות על רקעים שונים, חוסר התחשבות בעשיית החלטות קולקטיביות בהעדפה להיררכיה ולכן, יותר דיקטטורה מאשר דמוקרטיה. כל אלו עשו זאת קשה שלא להתפתות לפיראטיות.
כמו כן, כל פיראט בספינה היה אחראי לנשקו שלו, מה שכאשר התגלה למושל ההולנדי של מאוריציוס, נראה מאיים מאוד על הסדר של החברה האירופאית, בה באותה תקופה כוחות האש היו מוגבלים למעמד הגבוה. בספינות סוחרים כל דבר שהיה יכול לשמש כנשק נשמר עם מנעול ומפתח ובצי הים המטרה העיקרית הייתה לשמור על המלחים במקומם.

---

[38] שם

[39] עריקה- עריקה היא נטישה או נסיגה של אדם מגוף או מדינה כלשהי שיש לו חוב אמונים או אחריות אליהם. (קסטל 2011)

[40] Peter T. Leeson, "**The Invisible Hook: The Law and Economics of Pirate Tolerance**." New York University Journal of Law & Liberty, 2009: 139-166.

[41] הליכה על הקרש- אחת משיטות ההוצאה להורג האכזריות בהיסטוריה, בה המוצא להורג נקשר ומוכרח ללכת על קרש המובלג לספינה וליפול למים ללא היכולת לשחות. הכוונה בכך הייתה לשעשע את שאר הסיפון.

<u>קבוצות פיראטים</u>

ואכן, הרבה התפתו לאורח החיים הפיראטי. אחת הקבוצות שהצטרפה לפיראטים והפכה לתת-קבוצה בתוכם הייתה ה"רנגדות" (עריקים), הם היו קבוצה של פיראטים שמקורם באירופה שהתאסלמו והפכו לפיראטים.

כמוהם גם החלו להופיע "בוקאנירים" (צרפתית: בוקאן – גריל; מייבשי בשר). הם היו שודדי ים שחיו באמריקה, בעיקר באיים הקריביים שהיו באותה תקופה מוקד להרפתקנים, חיילים שננטשו על ידי מדינותיהם ופושעים לשעבר. הבוקאנירים עסקו בחיתוך בשר אותו גנבו ממטעי הספרדיים באזור ההיספניולה,[42] ובייבושו בטכניקה אינדיאנית של שבט אראוואק,[43] מכך נלקח שמם, מדי פעם הם פלשו לספינות ובזזו אותן. בעקבות השמדת הבקר והצאן על ידי הספרדים, הבוקאנירים נדחקו לעיסוק בשוד ימי באופן קבוע. הבוקאנירים היו בני לאומים שונים שהתאגדו לשם שוד הספינות הספרדיות, שהעבירו את העושר שנגזל בדרום ומרכז אמריקה לספרד. הבוקאנירים חיו בקרבה ובידידות עם האינדיאנים שמקורים באיים הללו, הם אפילו אימצו את מנהגיהם כמו הדמוקרטיה החלקית המתבצעת בשבט. אחד הבסיסים הנודעים של שודדי הים הקאריביים היה באי התוכים, מקום ששימש כדגם עבור הספר אי המטמון.

ביי[44] כתב על עוד קבוצה פחות מוכרת - המארונס: צאצאים של ג'מייקנים שברחו מהעבדות והקימו קהילות עצמאיות שהתנגדו לקבלת עול של שלטון מרכזי. המארונס שהו בג'מייקה ובאיים הקאריביים, ומאוחר יותר גם באפריקה. הם ניהלו קהילה אוטונומית על היבשה אבל כלכלתם התנהלה בשוד ימי.

<u>מוסכמות חברתיות בין הפיראטיות</u>

כפי שהסברתי, לפיראטים היו דעות קולקטיביות משותפות כתוצאה מאורח חייהם הדומה. כמובן שהיו יוצאי דופן, אבל כאן אפרט על דעות משותפות וייחודיות שאוזכרו ומיוחסים לרוב הכולל שבחברה הפיראטית:

גזענות: במאמר "הקרס הבלתי נראה"[45] גיליתי כי מאות שנים לפני תחילת המאבק לשוויון זכויות לשחורים, חלק מהפיראטים כבר אימצו מדיניות של שכירת עובדים שחורים לצוותים שלהם בטענה כי "שכר שווה לעבודה שווה", באותה תקופה היו גם מלחים שחורים בספינות סוחרים וצי, אבל בדרך-כלל התייחסו אליהם כאל עבדים ולא ניתן להם יחס שווה. ואילו בספינות הפיראטים מספר המלחים השחורים על הספינות מתקרב למספר הלבנים ולפעמים עולה עליו.

---

[42] אזור ההיספניולה - ההיספניולה הוא האי ה2 בגודלו בקאריביים וממוקם דרומה לקובה. הילידים המקוריים הם האינדיאנים ומאוחר יותר נכבש האי על ידי הספרדים. כיום מיקום המדינה "האיטי".

[43] שבט אראוואק - בני שבט האראוואק הם הילידים המקוריים של איי הבהאמה והיו היחידים לגור בהם עד העת החדשה (עד 1492).

[44] (ביי 1991)

[45] -The invisible hook- שם המאמר מתייחס גם ל"קרס הבלתי נראה" עם המשחק מילים על "היד הבלתי נראית"- ביטוי שבדרך כלל מתייחס לגנבים ופושעים ומכניס אליו פיראט- הקרס. בנוסף, באנגלית המילה קרס- הוק, היא שמו של הפיראט הספרותי המפורסם קפטן הוק.

בטבלה שהרכיב ליסון[46] במאמר, הוא העלה את מספרי המלחים השחורים והלבנים ב25 ספינות של קפטנים מוכרים במאות ה17-18 לפי אזכורים לכך בהיסטוריה, ונראה ממוצע של 39% מלחים שחורים בספינות הפיראטים. הנתונים מפתיעים מאוד כשבוחנים את היחס לשחורים בשאר האוכלוסייה באותה תקופה. חשוב לציין שגם היו קפטנים שסחרו בעבדים, אך גם היו הרבה קפטנים ששחררו עבדים בעצמם. כמו כן, גם היו קפטנים שחורים.

נשים: יש הרבה מיתוסים ואגדות לפיהן העלאת נשים לסיפון מביאה לספינה מזל רע, בגללם ובגלל עוד סיבות כמו, שנשים לא יוכלו לעבוד כמו גברים או שעדיף להגן עליהן ועל הילדים ולהשאיר אותם ביבשה, הנשים נשארו ביבשה וברוב הספינות לא היו נשים פיראטיות, אבל יש יוצאי דופן. המפורסמות מבין הפיראטיות היו אן בוני ומרי ריד, שתיהן גדלו רק עם אמם והולבשו כבנים במשך כל ילדותם, הם בחרו להמשיך את ההתחזות ולהפוך לפיראטיות דרך התחזותם לגברים. ישנם הרבה סיפורים דומים על פיראטיות שהצליחו נגד כל הסיכויים.

הומוסקסואליות ופוליאמוריות[47]: ראיות ממקורות שונים מוכיחות כי הומוסקסואליות הייתה נפוצה בקרב הפיראטים. ביי [48] מציין כי הצורה המסוימת הזאת של מיניות, שנמצאה אצל הפיראטים, בין גברים או בין גברים וילדים, עוד לא קיבלה שם בשלב זה ולכן הכירו סיבות להימנע מהתופעה הזאת, בנוסף לניתוק של הפיראטים ממה שהחברה ראתה לא נכון באותה תקופה. פוליאמוריות הייתה אולי פשוט שגרתיות, הפיראטים היו חוגגים במקומות שונים לעתים קרובות ויש הרבה תיעודים לפיראטים עם כמה מערכות יחסים רומנטיות מקבילות, לפעמים זאת הייתה בגידה ופעמים רבות זה גם היה מקובל.

"בדמיון הפרוע, צוות הפיראטים, גבר ואישה, סטרייט והומו, שחור ולבן, נבנה מחדש כאוסף של שווים. מלגות פיראטיות ב40 שנה האחרונות נראות שהפכו אותם למהפכנים בחוקות ובשיטות שלהם, מודל לארגון אלטרנטיבי וזהות שיכולה להיות מוקרנת בעבר רומנטי, במטרה לעורר השראה לעתיד אחר." ליסון[49]

<u>מוסכמות חברתיות על הפיראטים</u>

מכתיבתה של ברברה פוצ'ס ב"אימפריות חסרות אמונה"[50] ניתן להבין כי בתקופת תור הזהב, שבה הפיראטיות הייתה "יותר מתקיפה בודדת", היו שלוש עמדות נפוצות בנוגע לתופעה.

על השלישית - ממשלות המשתפות פעולה עם הפיראטים - אפרט בהמשך.

---

[46] (Leeson 2009)

[47] פוליאמוריות- קיום מערכת יחסים מבוססת אהבה עם יותר מפרטנר אחד.

[48] שם.

[49] שם

[50] Barbara Fuchs. "**Faithless Empires: Pirates, Renegadoes, and the English Nation**." ELH מס' 67 : (2000). 45-69.

אתחיל עם הראשונה: הפיראטיות מסוכנת. העמדה נבעה בעיקר בגלל הפחד המובן מהם. ברברים ועבריינים חסרי רחמים, זאת הייתה ההשקפה המובנת של אלו שנפגעו או יכלו להיפגע מפיראטים. ממשלות חששו לסחור עם מדינות מסוימות בגלל הסיכויים שהפיראטים ישדדו את הספינות וחששו כיוון שחברות מסחר וסוחרים נשדדו מידי שבוע והרבה פעמים, המדינה לא הצליחה לתפוס את השודדים, התופעה הזאת הייתה מתסכלת עבור הממשלה, והשאירה סוחרים ותושבים חסרי אונים. מדינות רבות הוציאו חוקים ותקנות נגד פיראטיות. משך רוב תור הזהב החוק היה שבתפיסת הפיראטים, על התופסים להביאם למשפט ללונדון או לעיר מרכזית אחרת בסוף המשפט לרוב הפיראטים היו נתלים. בתחילת המאה ה-18 אכיפת הפיראטים נהיתה קפדנית יותר ומרתיעה יותר, ויצא חוק חדש לפיו לא דרוש משפט לתלייה או הוצאה להורג של פיראט. כל פיראט שייתפס חייב למות, ניתן להבין כאן כי הכוונה גם למוות בקרב או בשטח. מקרה קיצוני ומשמעותי אחד הוא זה של תפיסת צוותו של קפטן רובּרטס: ב1722, האדמיראליות הבריטית תפסה 169 פיראטים מצוותו של בארת'למו רוברטס (קפטן רוברטס). 52 מהם הוצאו להורג במפרץ גינאה. ה72 אפריקנים מהצוות נמכרו לעבדות.

חוות דעת נגדית: הפירטים מרגשים ומסקרנים. חוות הדעת הזאת הגיעה בעקבות הסיפורים מזווית ראיתם של הפיראטים עצמם. היו סיפורים אמתיים ומומצאים שהפכו לספרים, מחזות ויצירות מוצלחות באותה תקופה. בסיפורים המדוברים, הפיראטים הוצגו כגיבורים בעלי חיים סוערים ומרגשים היכולים להסתיים בכל רגע. הסיפורים כללו קרבות, ריקודים, יריות ושתייה, מוות ואהבה. בשביל התושבים הפשוטים ממעמד הביניים בעלי החיים השגרתיים וה"משעממים" כפי שניתן לתאר, כל זאת היה נראה פנטסטי.

בנוסף, העובדה שעבדים שחיו בין הפיראטים נחשבו לשווים וככלל העמדה החברתית של השודדים הייתה אחידה, גרמה לאנשים לעניים ולאנשים מהמעמד נמוך כמו גם לעבדים להביט בהערצה ובחיוב לתופעה הזו. ביניהם עוד אנשים משולי החברה כמו בעלי המשפחות המפורקות, ולעתים גם נשים. היה ידוע כי בין הפיראטים לא היו שמות, רק כינויים. והיה אסור לשאול אדם על עברו. זה היה נראה כמו מקום חופשי להתחיל מחדש. נורא מפתה ומושך לאלו שאין להם יותר מה להפסיד, לאלו המחפשים ריגוש ולאלו שלא מוצאים מקום מתאים.

פרקר[51] כותב "*אפילו כשהגיבורים הם באופן חד-משמעי פיראטים, הם לא פושעים. הם מורדים עם סיבה - ההגשמה העצמית שמובילה אותם לפרישתם. הם מחפשים נקמה בשביל אבא/ אמא/ אח או שהם מוחאים בעבדות ודיכוי או, לעתים הכי קרובות, הם מייצגים את הכוחות של אמת וצדק נגד האויב האוניברסלי, ספרד, יריבתה של החירות, השולטת העליונה בעבדות, הבית קברות של החופש.*"

[51] שם

2.ב שוד ימי בשירות משטרים

הממשלה לא רק צדה את הפיראטים במטרה להרוג ולכלוא אותם, היא גם העסיקה אותם. לפי פוצ'ס,[52] שחקרה את הנושא, התווספה ליורדי ים תהילה שגלומה בתואר פְּרַיבֶּטִיר "Privateer", אנגלים כמו סר' פרנסיס דרייק[53] בזזו מושבות ספרדיות והעשירו את אוצרה של אנגליה. פְּרַיבֶּטִיר היה כינויה של אנייה חמושה, בבעלות ובפיקוד פרטיים, שפעלה בזמן מלחמה נגד הספנות המסחרית של האויב הפריבטירים היו קיימים כבר בימי הביניים, אך עיקר פעולתם היה במאות ה-16 עד ה-18. ליסון[54] גילה כי בעלי האנייה קיבלו משליט המדינה כתב הרשאה, המעניק להם את הזכות לתפוס אניות סוחר של האויב ולמכור אותן או את מטענן על פי חוקי השלל הימי (prize). בכתב ההרשאה נקבע גם כיצד יחולק השלל. בדרך כלל החלוקה הייתה 10% למלך ו-90% לפריבטיר. בהתחלה נקראה אנייה כזאת "private man-of-war" (אניית מלחמה פרטית) .הפריבטיריות לא נחשבה לשוד ימי, אבל נאסרה בהסכמה בינלאומית ב-1856. במהלך שלטונה של אליזבת'[55] הפעילה אנגליה מדיניות של פיראטיות ימית אגרסיבית כלפי ספרד בתגובה לשאיפות ההתפשטות הימית שלה. ניתן להסיק מכך שהייתה אז פיראטיות חוקית, והיו פיראטים לגיטימיים בעיני המשטר. השלטון העדיף לעתים להעסיק פיראטים כיוון שניווטו באופן מושלם, היה להם ניסיון רב בתחום הבזיזה וגם כי רצו אנגליה לנצל את כוחם של הפיראטים ואולי למנוע את פגיעת הפיראטים שבשירותם בהם. היו עוד ממשלים ששיתפו פעולה עם פיראטים. התופעה הידללה לקראת סוף המאה ה- 17.

חשוב לציין כי היו באתה תקופה גם סוחרים ששיתפו פעולה עם הפיראטים, כן כן, הפיראטים שילמו על רכוש או אספקה עד כדי מחיר כפול כדי לכסות את הסיכון שלוקח הסוחר כשהוא מוכר לפיראט ובדרך כלל כדי להימנע מסיכונו של הסוחר, הסחר לא התנהל כרגיל. לפעמים הפיראט העמיד פנים שהוא שודד את הסוחר או שמצא את הסחורה שבעצם קנה. תהליך זה עזר לפיראטים להשיג דברים שלא יכלו לשדוד או שלא מצאו במקום אחר מלבד בחנות שמורה היטב.

---

[52] (Fuchs 2000)

[53] סר' פרנסיס דרייק היה מגלה ארצות, פריבטיר ויורד ים אנגלי בן התקופה "האליזבת'ינית". האדם השני שהפליג מסביב לעולם. גיבור מלחמה וקברניט מצטיין שהפך לפרייבטיר מוערך גם כן.

[54] שם

[55] שלטונה של אליזבת'- אליזבת' הראשונה ירשה את הכתר עם מותה של אחותה, מרי, ב1558. אליזבת' הייתה ידועה בתמיכתה בפרוטסטנטיות, ויותר רלוונטי, בתמיכה בשכירת פיראטים למען הממלכה. נפטרה ב1603 .

פרק 3: גילוים של אנרכיזם על הים

כפי שכבר הראיתי, הפיראטים לעתים פעלו באופן קולקטיבי ומתואם. היו להם מוסכמות חברתיות על הספינה, ולפעמים גם בין ספינות. בנוסף להסכמות אלו היו גם אידיאולוגיות וערכים משותפים. דוגמה שכבר הבאתי: בספינות רבות נהגו לקבל מלחים שחורים כשווי זכויות וחובות, על אף הדעה הרווחת עליהם באותה תקופה על היבשה. השותפות התבטאה גם בשנאה משותפת. שנאה אל מדינת המוצא ושנאה לכל מדינה שאת הספינות שלה פגשו בדרך. לפי חכים ביי *"גיוס פיראטים היה יעיל ביותר בקרב מובטלים, עבדים נמלטים ופושעים המגורשים ממקום אחד לאחר"* (ביי 1991) [56] כמובן שהיו פיראטים שלא נכללו ברשימה זו, אבל אכן, הרבה מהפיראטים היו בעל עבר *"לא יוצלח"* בחיים ובציוויליזציה. יתר על כן, בין אם האדם היה פושע או לא, מהרגע שהפך לפיראט נחשב בעיני מדינות אירופה עבריין מורשה.

קפטן ג'ונסון כתב באחת מכתביו המאוחרים יותר על נאום שנאם קפטן בלאמי אל קפטן של ספינת צי שבויה שלא הסכים להצטרף לפיראטים: *"אני מצטער שלא תקבל חזרה את הספינה שלך, מכיוון שאני שונא לפגוע בכל אדם כשזה לא מעניק לי יתרון; הספינה הארורה, עלינו להטביעה, ואתה היית יכול לעשות בה שימוש. אבל ארור אתה, אתה כלבלב מתגנב, וכך כל אלה שנמשלים בחוקים שאנשים עשירים קבעו למען בטחון עצמם, למען הכלבלבים המפוחדים שאין להם את האומץ להגן על מה שהשיגו בנוכלות, לעזאזל עם כולם: הם, חבורה של פרחחים ערמומיים, ואתה, שמשרת אותם- חבורה של לבבות תרנגולות חסרות מוח. הם משמיצים אותנו, הנוכלים, כשיש רק את ההבדל הזה: הם שודדים את העניים בחסות החוק, ואנחנו בוזזים את העשירים בחסות האומץ שלנו."* כתב רדיקר.[57]

אכן, לפיראטים הייתה גם אידאולוגיה מבוססת, נאום זה הוא אחד מרבים שמוכיחים את סלידתם מפני המדינה, החוק, הרכוש, הכסף ועוד. מלבד השפה בה השתמש קפטן ג'ונסון שכללה הרבה מילים *"גסות"*, אפשר לראות בו דעה מודרנית המבקרת את המעמדות, הממשלה והחוק, דעה שלא דוברה בספרות ובהיסטוריה המקובלת של אותה תקופה. מעניין לראות שהרבה חוקרים מודרניים בני זמננו מביאים את הפיראטיות כדרך להעלות שאלות לגיטימיות על דרך הסחר הפרזיטית הקפיטליסטית. הפיראטים התנכלו לחברות סחר בגודל קטן ובינוני שהפכו לעסקי-ענק בינלאומיים של היום. הפיראטים ראו בהם כבר אז *"כלים של חמדנות, אינטרס מעמדי וכוח אימפריאליסטי ערום."* כפי שכותבת פוצ'ס[58] לעומתם, האינטרס של הפיראט לא היה העושר החזירי, פרקר[59] מוסיף, *"פיראטים לא הסתירו עושר, הם בזבזו אותו. הם שתו, הם הרסו, הם אכלו- הם יצרו קרנבל מופרז לגמרי במושגים של תרבות ה'זמן זה כסף' המתעוררת.*

---

[56] שם

[57] Marcus Rediker. **Between the Devil and the Deep Blue Sea: Merchant Seamen, Pirates, and the Anglo-American Maritime World**, 1700–1750. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.

[58] שם

[59] (Parker 2009)

בהכחשתם של הלגיטימיות של הרכוש בנוסף להכחשתם בשליטה בטריטוריה ימית, הם 'הכריזו מלחמה מול כל העולם. לפיראטים לא הייתה מדינה הם 'באו מהים'".

חוץ משנאת הממשל, שנקרא לה "**שנאה אנרכיסטית מדינית**" הייתה גם מה שאפשר לכנות "**שנאה אנרכיסטית חברתית-מעמדית**"; שנאה ותחושת נקמה של הפיראטים כלפי המעסיקים הקודמים שלהם - הקפטנים הסוחרים והמפקדים בצי. לפי האוול דיוויס[60] "*המניעים שלהם להפוך לפיראטים היו נקמה בסוחרים ובקפטנים אכזריים.*" בעיניהם, תפיסת מעסיקיהם הקודמים הייתה עשיית צדק. הפיראטים היו מענישים את מעסיקיהם הקודמים כפי שבעבר המעסיקים הקודמים שלהם הענישו אותם. הכי קיצוני מבין הפיראטים בנושא זה, היה פיליפ ליין. [61] כשידו הייתה על העליונה ב1726, הוא הודה כי הרג 37 קפטנים של ספינות סוחרים.

עוד בנושא הנקמה, מרקוס רדיקר, חשף ראיות מעניינות של פיראטים שקראו לספינות שלהם כשהם חושפים את המוטיבציה שמניעה אותם. זה הביא לחשש שיתפסו ויענשו עקב בחירת שמם של ספינתם, אך שם הספינה נשאר. למשל, הפיראט בלקבירד קרא לספינתו "נקמתה של המלכה אן"[62], עוד דוגמה מעניינת שמביא רדיקר היא לפיראט שראה את עצמו כמין כפיל היסטורי של רובין הוד. שם ספינתו של קפטן ג'ון וורד (כנראה) היה "אנשיו של רובין". ביי[63] אומר על כך שניתנה לנו תובנה לגבי רעיונותיו ודימוייו של הפיראט וורד: "*בבירור הוא החשיב את עצמו כמעין סוג של רובין הוד של הימים. יש לנו ראיה שהוא היה נותן לעניים, והוא בבירור היה נחוש לגנוב מהעשירים.*" מכאן ניתן להסיק כי קפטן ג'ון וורד הוא דוגמה מושלמת לאקטיביסט אנרכיסט, יש לו אידיאולוגיה ברורה והוא בחר לפעול לפיה. לדעתי, זוהי צורה של התגשמות האנרכיזם הפיראטי.

ראיית הפיראטים את עצמם כמלכים חופשיים, שולטים אוטונומיים, אינדיבידואלים, הייתה מאפיין של "האידיאולוגיה הפיראטית". היה לכך קשר לחלום העושר שלהם, ישנם המון סיפורים (אמתיים) על פיראטים שבזזו "מספיק" ועל כן, הפסיקו את הקריירה ופרשו לחיי נופש. כפי שהזכרתי קודם לכן, הפיראטים לא שדדו במטרה לצבור כוח אינסופי אלא במטרה להוציא את הכסף על הנאות פשוטות. כך התפתחה תסמונת זו של פיראטים ש"נפלו" על אוצר מופלא ועל כן, לא רצו לבזוז עוד כיוון שלא היו צריכים עוד כסף. למשל, הנרי איברי היה מהולל בשל השלל הענק שבזז עד כי האמינו שהייתה לו ממלכת פיראטים משלו. אבל, היה פיראט בעל סיפור הצלחה אפילו יותר מהולל - אברהם סמואל נועד להיות עבד במושבה הצרפתית במרטיניקי, אחרי תקופה כעבד, ברח סמואל והצטרף לצוות הפיראטים בספינת "ג'ון ורבקה". הייתה לו תבונה ובחרו אותו לקצין הלוגיסטי של הספינה. ב1696 הספינה מצאה שלל גדול עד כדי כך שהרשו

---

[60] האוול דיוויס היה קפטן פיראטי בעל קריירה קצרה של 11 חודשים שנגמרה כשארבו לו והרגו אותו. מתוך (Parker 2009)

[61] פיליפ ליין- פיראט ידוע באכזריותו, התחיל כקצין לוגיסטי אצל אדוארד לאו. (Parker 2009)

[62] בלק בירד כנראה קרא לספינתו כך כיוון ששירת לא הרבה זמן לפני כן בצי של המלכה הבריטית אן, עוד סיבה לכך היא שחש סימפתיה כלפי המלכה, שאיבדה את בנה ובעלה והייתה לאחרונה משושלת "סטיוארט", בנוסף לכך שמתה מוות איטי לאחר שהייתה חולה כבר שנים. (קסטל 2011)

[63] שם

לעצמם לפרוש ולהתיישב במדגסקר. כשהגיע סמואל למבצר דאפין שהיה במושבה הצרפתית שהייתה שם אז, זיהתה אותו נסיכה מקומית כבנה שלה ושל מלח צרפתי שנעלם לאחר כיבוש שטח המושבה. סמואל מצא את עצמו מוכרז כיורש לכס הריק של הממלכה.[64] סוחרים נהרו לעשות עסקים עם "המלך סמואל" אבל הוא לא איבד את הסימפטיה לחבריו הפיראטים, והרשה להם ואף סייע להם לשדוד את הסוחרים שבאו לסחור איתו. סמואל, היה דוגמה לפיראט בגמלאות. הוא הפך למלך פיראט ששמר על עקרונות הפיראטים אחרי התעשרותו והעלייה הדרסטית במעמדו, ועל כן, דוגמה מצוינת לזלזול הפיראטים באותה תרבות הקפיטליזם המתפתחת.

לגבי הממשלות למיניהן, הפיראטים - כמו חיות הטרף - היו חלק פראי מהטבע ונפרד מהתרבות. גישת הממשלה היא הניגוד לרעיון שהפיראטיות הייתה צורה חלופית לארגון, רעיון שיותר מסתדר עם העובדות המוכיחות שלפיראטים היו חוקים, סמכויות ותקנות משלהם ופעלו בצורה יותר מאורגנות מכפי שצופה מהם כפושעים, מורדים ועריקים. ביי[65] כותב שהממשלות בכל זאת ראו אותם, לכל קבוצותיהם הנפרדות, בשולי החברה. וכך גם ראתה אותם שאר החברה הנורמלית.

באותה תקופה יכלו לגייס גברים עניים לצי הסוחר בקלות ובאופן גורף. בצי היו תנאים הרבה יותר גרועים מאלו בספינת פיראטים, והתשלום היה זעום. העונשים על ספינת הצי כללו כבילה (להיקשר על הסיפון למשך הרבה זמן), הלקאה (שוט) וסחיבה - כשהקורבן נמשך עם חבל מתחת לגוף הספינה מצד אחד לשני, עונש זה לרוב הרג את הקורבנות. "אף איש לא יהיה מלח כשהוא יכול בקלות רבה יותר להיכנס לכלא; כי להיות בספינה זה כמו להיות בכלא רק עם הסיכוי לטבוע... בכלא יש לך יותר מקום, אוכל טוב יותר ובדרך כלל חברה טובה יותר." דוקטור ג'ונסון במאמר "Do or Die".[66]

במקביל, צוותי הפיראטים האירו-אמריקאים הקימו קהילה אחת, עם מנהגים משותפים. חירות, שוויון ואחווה – במובנים הפיראטיים - שגשגו בים 100 שנים לפני המהפכה הצרפתית. הפיראטים יצרו להם עולם משלהם בו הייתה להם את הבחירה - הם חלקו את הסיכונים ואת הרווחים של החיים בים, עשו החלטות קולקטיביות ו**תבעו את חייהם לעצמם.**[67]

פרקר[68] מסביר כי המצב השתנה לקראת סוף המאה ה-18. האימפריות האירופאיות התבגרו והתבססו והגישה לתופעת הפיראטים השתנתה. המעמד השולט זיהה שמסחר יציב, מסודר ו"רגיל" משרת את האינטרסים של האימפריה הבוגרת הרבה יותר טוב מפיראטיות. הפיראטים כעת נדחו מהמיינסטרים וככל שהיו דחויים כך נוצר אנטגוניזם כלפי אלו הדוחים אותם.

---

[64] הממלכה הייתה אזור במדגסקר ומאוחר יותר התגלה שמה כ"ממלכת זאפירמיניה". (קסטל 2011)

[65] שם

[66] (Do or Doe DTP web team 1998)

[67] (Do or Doe DTP web team 1998)

[68] שם

כפי שהזכרתי לפני כן, בתחילת המאה ה-18 האכיפה נגד הפיראטים נהייתה קפדנית יותר ומרתיעה יותר. אך ככל שהפיראטים נרדפו יותר, כך גבר אצלם הכעס על העולם הממוסד. על כך כתבו ב"אוטופיות פיראטיות"[69]: "*הפקידים המלכותיים והפיראטים נמצאים במערכת טרור הדדית.*" מעתה והלאה כל הפיראטים שנותרו היו כאלה שבמפורש דחו את המדינה ואת חוקיה והכריזו על עצמם שהם במלחמה פתוחה נגדם. כמו כן, הם פיתחו אנטגוניזם גם לכל פיראט "משתף פעולה". הם נשבעו לעצמם "*לא להיענות לכל הצעות למחילה אלא אם במקרה של התקפה, כדי להגן על עצמם מהארציים חסרי האמונה היכולים ליפול לידיהם.*" [70]

ואכן, במחצית השנייה של המאה ה-17 האיים הקאריביים נהיו ערבוב של פיראטים מרדנים מרחבי העולם. אלפי אירים מגורשים, קבצנים מליברפול, אסירים מלוכנים מסקוטלנד. הפיראטים איגפו את אנגליה מהים, שודדי דרכים תפסו את הגבולות הסקוטים, הוגונטים[71] וצרפתים, מתנגדי דת פורעי חוק ואסירים פליטים מכל מיני התקוממויות ועלילות נגד המלכים והשליטים באירופה.

ב'אוטופיות פיראטיות' [72] נכתב כי כשפרסים הוצעו לתפיסת פיראטים, הפיראטים הגיבו על ידי הצעת גמולים לתפיסת פקידים מסוימים. וכשפיראטים היו נתפסים או מוצאים להורג, צוותי פיראטים אחרים לעתים קרובות היו נוקמים את דם אחיהם, תוקפים את העיר שהוקיעו אותם, או את המסחר בנמל שבו נתלו. סוג כזה של סולידריות מראה שהם פיתחו קהילה פיראטית אמתית ושלא חשבו על עצמם יותר כהולנדים, צרפתים ואנגלים, אלא כפיראטים.

הם שאפו לחיי התענוגות שהיו עד אותה נקודה, הפיראטים התחילו להתיישב במוקדים שונים במטרה להתחבא מן הרשויות ועם זאת, ליהנות מהחיים האנרכיסטים. לפי ביי[73] המושבות הפיראטיות עליהן אפרט בהמשך, לא נוסדו אך ורק כדי לשרת את צרכיהם הבסיסיים של הפיראטים או הפחות בסיסיים... למקימי מושבות מסוימות היה חזון אנרכיסטי לאוטופיה פיראטית, אוטונומית אותה יוכלו לעצב שתתאים לאורח חייהם ועם זאת, לבנות קהילה חדשה בעלת אידיאולוגיה אנרכיסטית וחזון לעתיד טוב יותר.

---

[69] שם

[70] דוגמה טובה שמצאתי במאמרו של ליסון היא הסיפור על קפטן לוק נוט. בשנת 1722 הוענקו לקפטן נוט £230 בשביל הפסקת הקרירה שלו, אחרי שהסגיר 8 פיראטים, לאחר מכן נכתב עליו: "הוא היה מחויב להתפטר משירותי הסחר. הפיראטים איימו לענות אותו למוות אם הוא אי פעם ייפול לידיהם." בעקבות כן, צוותו של רוברטס אכן השליטו טרור בעיר אליה עבר קפטן נוט, במטרה לנקום את מותם של חבריהם לצוות.

[71] הוגונטים- כינויי לפרוטסטנטים צרפתים. (קסטל 2011)

[72] שם

[73] שם

פרק 4: גילויים של אנרכיזם במושבות פירטים על היבשה

מושבות הפיראטים היו מקומות בטוחים שיוכלו לעגון בהם ללא רדיפה, לחדש אספקה, לחגוג ולנוח. השלטון במקומות הללו היא שלטון אנרכיסטי במובן שהיה לעתים ללא חוקים, ומבלי שיהיה שליט עיקרי או הגבלות. "נוודי הים ושודדי הים של המאה ה-18 יצרו "רשת מידע" שסבבה את הגלובוס: אמנם הייתה הרשת פרימיטיבית ומוקדשת ברובה לעסקים אכזריים, אך עצם היותה, הוא דבר מרשים ביותר. איים שהיו פזורים באוקיינוס האטלנטי, בחוף המזרחי של אפריקה, בים התיכון ובעוד מקומות, היוו מובלעות ומקומות מסתור נשלטים מרחוק שבהם יכלו הספינות לזכות במים ובאספקה, בשלל נסחר, במותרות ובמצרכים חיוניים. כמה מאיים אלה תמכו ב"קהילות של רצון חופשי". עליהם ביי[74] כותב: "*מיני–חברות שלמות החיות בהכרה מחוץ לגבולות החוק, ונחושות להמשיך כך, אפילו לתקופת חיים קצרה אך עליזה, איים נטושים רבים ואף ללא דורש.*" תיאוריו של ביי[75] מאפיינים קהילות פיראטיות באזורים אותם הזכרתי למעלה.

יחסי הפיראטים למקומיים באיים אלו התחלקו לשניים: היו פיראטים שהפכו לעבדים את האנשים בהם פגשו, הכריחו אותם לעבוד, אנסו את הנשים וגנבו את כל מה שמצאו. אבל פיראטים אחרים התקבעו, התחתנו עם הנשים המקומיות ונהיו לחלק מהחברה. מגעים וחילופי תרבויות בין פיראטים, יורדי ים ואפריקנים הובילו לקווי דימון ברורים בין תרבות האפריקאים, הפיראטים, המלחים ולפעמים גם בין תרבות האינדיאנים. נוצרו קשרים בעגינת הספינות באיים אלו, הקשרים הידידותיים והלא ידידותיים הללו יצרו השפעה של תרבות זו על זו. דוגמה לכך ניתן לראות ב1743 כאשר לכמה מלחים ששירתו בצי נערך משפט צבאי על שירת "שיר כושים". מקרים כאלו לא היה נדירים.

להלן פירוט של המושבות הידועות:

טורטוגה

באי היספניולה (כיום האיטי) שבאיים הקאריביים החלו להופיע פיראטים בראשית המאה ה-16, עקב גילויים של מרבצי זהב וכסף. הפיראטים נעשו מטרד לתושבים והמלך הספרדי ששלט שם באותה תקופה הורה לכל המתיישבים לעבור לגור במקום אחר במדינה, מחשש מהתקפות הפיראטים. האי ננטש ופיראטים בריטים צרפתים והולנדים התיישבו לאורך קווי החוף של האי שנקרא כעת "טורטוגה". הפיראטים שהו באי עד 1659. בטורטוגה הפיראטים (בוקאנירים) אימצו את מנהגי האינדיאנים: נישאו נישואי תערובת לילידים, קיבלו את השחורים והספרדים (שנחשבו לאויב של הבוקאנירים רק קודם לכן) כשווים, דחו כל סוג של לאומיות וחזרו ל"מדינת הטבע" כיוון שהכריזו על עצמם המלחמה עם העולם כולו. התיישבויות הפיראטים היו אוטופיות "בארץ לא נודעת, מובלעות של חופש מוחלט במקומות ריקים על המפה."[76]

---

[74] שם

[75] שם

[76] (ביי 1991).

נסאו

בקאריביים באיי הבהמה הייתה עוד התיישבות דומה לטורטוגה בשם "נסאו". נסאו הייתה עיירת קיט של צריפים ואוהלים באזור החוף שהוקדשה ליין, לנשים (קרוב לוודאי גם לבחורים) ולשירה. לפי ביי, בנסאו *"הפיראטים היו חובבי מוזיקה נלהבים, הם נהגו לשכור להקות להפלגות שלמות."* ב1718, הצי הבריטי הגיע לכבוש את האי מידי הפיראטים והצליח בכך. הגנרל בפיקוד מימן בעצמו את "שיקום האי" בכוונה ליישב בו אזרחים. תרבות הפיראטים דווקא מונצחת שם כיום כאות כבוד למורשת האי.

בקאריביים היו עוד התיישבויות פיראטים ; בברבדוס, ג'מייקה, בליז, הונדורס ובעוד איים במרכז אמריקה.

היו עוד התיישבויות פיראטים בכל רחבי העולם :

החוף הברברי

"החוף הברברי" חוף בצפון אפריקה שעליו היו ממוקמים בסיסים לרנגאדות (עריקים פיראטים מוסלמים) בין המאות ה-16 וה-18, משם הם הצליחו לפגוע בפעולות משלוח אירופיות ולקחו אלפי שבויים. על החוף הייתה העיר "סיילי" (Sale בצרפתית), בעיר נראה כי היו מאפיינים של שלטון עצמי וממשל אוטונומיה עצמאי. העיר סייל והערים מסביבה היו מבוססות על שוד ימי וסחר עבדים. מדינות מסביב כמו אלג'יר, תוניס וטריפולי של אותה תקופה אופיינו בקפיטליזם מתפתח. בסייל, החלוקה של השלל הייתה שיוויונית ותקנות ההתנהגות היו אנרכיסיטיות.

ליברטליה

האוטופיה הפיראטית המוכרת ביותר היא "ליברטליה". לפי מחקריו של ביאלושצ'בסקי, [77] ניתן להבין כי מדגסקר של המאה ה-18 עדיין לא נלקחה על ידי שום מעצמה אימפריאליסטית ויושבה על ידי ילידים של מדגסקר או של אפריקה. קפטן מיסון וצוותו, הקימו את הקהילה שלהם, את האוטופיה חסרת החוק שהיא ליברטליה, בצפון מדגסקר במאה ה-18. מיסון היה צרפתי, נולד בפרובנס.[78] בשהייתו ברומא יחד עם ספינת מלחמה צרפתית, הוא איבד את אמונתו. נגעל מהשחיתות של בית המשפט האפיפיורי.

בהמשך הוא המיר בהדרגה, יחד עם חלק ניכר בצוותו, את התנהלות אנשיו לסוג של קומוניזם אתאיסטי :

לפי 'אוטופיות פיראטיות' [79] *"הוא הפיל על הממשלה תפיסה לפיה כל איש נולד חופשי ולו הזכות הנכונה למה שיתמוך בו כמו לאוויר שנשם... שההבדל העצום בין אדם לאדם, זה שהתפלש בפאר, והאחר בצורך הדוקרני ביותר, נובע רק מבצע ושאפתנות מצד אחד, מפחד וחוסר החלטיות מצד שני."*

---

[77] Arne Bialuschewski. "**Pirates, Slavers, and the Indigenous Population in Madagascar**." The International Journal of African Historical Studies, no. 38 (2005): 401-425.

[78] פרובנס הוא אזור גאוגרפי בדרום צרפת.

[79] שם

הוא וצוותו יצאו לקריירת פיראטיות. 200 אנשיו קראו לו להיות הקפטן. הם חילקו את עושר הספינה ביניהם בהחלטתם "הכל צריך להיות משותף". כל החלטה עברה הצבעה של כל הצוות. כך הם הקימו חיי חופש משלהם. ליד החוף המערבי של אפריקה הם תפסו ספינת עבדים הולנדית. העבדים שוחררו והועלו לסיפון, מיסון הכריז כי *"הסחר באלו שהם מהזן שלנו, לעולם לא יכול להיות מוסכם לעינינו של צדק אלוהי: לאף איש אין שליטה בחופש של אחר."* בכל קרב הם הוסיפו לחבריהם צרפתים, אנגלים והולנדים חדשים ושיחררו עבדים אפריקנים.

בזמן שהפליגו מסביב למפרץ מדגסקר, מיסון מצא נמל מושלם באזור עם קרקע פורייה, מים מתוקים וילידים חברותיים. שם בנו הפיראטים את ליברטליה, מוותרים על זהות האנגלי, הצרפתי ההולנדי או האפריקאי וקוראים לעצמם ליברים. הם יצרו שפה משלהם, ערבוב של שפות אפריקניות עם צרפתית, אנגלית, הולנדית, פורטוגזית ומלגשית. זמן קצר אחרי בניית המושבה ליברטליה, הצטרף אליהם תומאס טו, קפטן פיראטי שאיבד חלק גדול מצוותו בקרב. יחד הם כיוונו לתפוס עוד ספינת עבדים במטרה לשחררם וליישבם בליברטליה ובכך יהוו להם עוד כוח עבודה. צוותו של טו זיהה ספינת עבדים אנגלית במפרץ אנגולה, בה 240 גברים, נשים וילדים מתחת לסיפון. החברים האפריקנים בצוות גילו הרבה חברים וקרובים בין העבדים, הם שברו את אזיקיהם בקרב וסיפרו להם על חיי החופש החדשים שלהם.

הפיראטים התיישבו ונעשו חקלאים, מחזיקים את השטח בשיתוף, *"שום גבולות לא הגבילו לאדם אחד שום רכוש."* זאת אומרת, הכל היה שייך לכולם. אוצרות וכסף שנלקחו בים *"נישאו לאוצר המשותף, לכסף לא היה שימוש כשהכל היה במשותף."*[80]

הפיראטים השתלבו עם ילידי מדגסקר ויצרו "גזע מולטי כהה". הילדים היו ידידי הפיראטים, ובאזור שנות העשרים של המאה ה18, הפיראטים הקימו בצפון מדגסקר את מה שחכים ביי קורא לו "האוטופיה הפיראטית בהתגלמותה הגבוהה ביותר". ליברטליה הייתה קיימת כנראה בין 25 ל-50 שנה עד שנכבשה רשמית על-ידי הצרפתים.

ליברטליה מתועדת בעיקר בספרו של קפטן ג'ונסון (כנראה הסופר דניאל דפו בשם בדוי), "ההיסטוריה הכללית של הפיראטים", היסטוריונים מסוימים טוענים כי כל הכתוב על ליברטליה הוא רק חלק מתעלול ספרותי פוליטי. ביי[81] סבור כי ליברטליה נטועה היטב בעלילת הספר ובנוסף, כשהספר יצא ב-1724, הרבה פיראטים ומלחים מלגשים (מדגסקריים) רבים עדיין היו בחיים ולא כתבו ביקורת בקשר לאמינותה של ליברטליה, ניתן להבין כי ליברטליה כנראה הייתה קיימת.

---

[80] (ביי 1991)

[81] שם

פרק 5: דיון על המתח שבין "היסטוריה" ל "אידאליזציה" של אנרכיזם בקרב שודדי ים.

אתחיל את הדיון בהסתייגות מהעבודה שלי עצמה.
כמו ההיסטוריונים שטענו כי ליברטליה היא פיקציה ספרותית, היו רבים שטענו כי גורמים שונים ונוספים שתועדו על ידי הפיראטים (או שהועלו במחקרים על סמך התיעוד) אינם אמינים וכי לא ניתן להסתמך על היסטוריית הפיראטים. את רוב המידע בו השתמשתי בעבודה זו השגתי ממאמרים אשר השתמשו בחומר נסמך בעיקר על ידי פיראטים. וכפי שניתן להבין, הרבה מהמחקר על הפיראטים מבוסס על השובל ההיסטורי שהשאירו הפיראטים בעצמם. לכן, לפי חלק מההיסטוריונים, מידע זה לא יכול להיות אמין לגמרי. היסטוריונים אלו מטילים ספק במחקריו של בין (עליו התבססתי הרבה) לגבי השאלה אם המחקר אודות הפיראטים נחשב היסטוריה או לא.

ייתכן שהדיון שכאן מתחולל על השאלה של פרשנות של ההיסטוריה. רחל אליאור בספרה זיכרון ונשייה[82] כתבה על עבודתם של היסטוריונים במאה ה-20 שהמבקרים של ההיסטוריה הפוזיטיביסטית[83] הטילו ספק במציאות של ההיסטוריונים נטולי ההטיות. ההיסטוריונים דואגים לכתוב מכלול נתונים בדוקים באופן אובייקטיבי ובלתי תלוי, וטענו שלא ניתן להפריד בין הסובייקטיביות של ההיסטוריון החוקר ובין העבר ההיסטורי הנחקר מנקודת מבטו. מן העמדה הזאת משתמע שחקר ההיסטוריה שונה מפיו של כל היסטוריון, ההיסטוריה לא יכולה להיות אובייקטיבית לחלוטין. ואני תומכת בגישה הזאת.

בכתיבה על הפיראטים תמיד ניתן למצוא סתירה. כפי שכתב פארקר,[84] למרות שיש חלק שבבירור חוגגים את הגיבור הרומנטיקן, נראה שהרוב נאלצים למתן את הערותיהם כיוון שאי אפשר לומר על הפירטים שהם היו "מוסריים". הם הרי ביצעו דברים איומים שעומדים נגד החוקים הכי בסיסיים של המין האנושי. פארקר מסייג את ההתייחסות אל התפיסות המוסריות של הפיראטים וקורא להן "מוסר ארעי". *"אם ברצוננו לחדור אל ליבו המסתורי של הרפתקת הפיראט, עלינו לבחון את הסוגיות האלו בשני אורות באותו הזמן, זה של המציאות וזה של החלום."* במילים אחרות, אין 'אמת' בפיראטיות הנגישה לנו, אבל יש 350 שנים של שיחות וכתבים על פיראטים, המספקים מגוון של דעות מעניינות בעד ונגד הפיראטים, לכל סוגיה ניתן למצוא תיעוד המוכיח את אמינותה או חוסר אמינותה.

---

[82] רחל אליאור. זיכרון ונשייה. קיבוץ המאוחד ומכון ון ליר, 2009.

[83] **פוזיטיביזם** - מגמה מחשבתית הסוברת כי הטבע כולו פתוח לחקירה אובייקטיבית מלאה של האדם **באמצעות המדע**. לפי הפוזיטיבסטים, חקירה פוזיטיביסטית מתבססת על מה שנראה בעין, על מה שניתן להוכיחו באופן ברור וודאי. (קסטל 2011)

[84] שם

בתור דוגמה, אקח את הספר של קפטן צ׳רלס ג׳ונסון, בכרך הראשון של ״היסטוריה כללית של השודים והרציחות של הפיראטים הכי ידועים, וגם התקנות שלהם, משמעת וממשלה״ [85] מתוארים המאפיינים של הפיראטים המפורסמים ביותר יחד עם תיאור הכלכלה הפיראטית. הכרך היה הצלחה גדולה. חצי שנה אחר כך, במאי 1724 כבר יצא עוד כרך. הכרך השני, היה יותר ביקורתי וחברתי ויותר דמיוני מהכרך הקודם, כפי שחלק מההיסטוריונים טענו. מאז יצאו עוד שבעה כרכים בארבע שפות שונות. בספרים מפרט ג׳ונסון מעשיות על כל מיני הפיראטים: אם זה דמות הפסיכופט עם העיניים המשוגעות, כמו בלקבירד או אדוארד לאו, או השודדים המכובדים, כמו קפטן מיסיון, בלאמי, בונט ורוברטס, שאת כולם הזכרתי מוקדם יותר, הפיראט כעת נחשף לציבור.

מהכרך השני והלאה היסטוריונים המשיכו וביקרו את המחקר על הפיראטים בטענה כי המידע לא מספיק מבוסס. ספר זה ותיעודים נוספים, זכו למוניטין של ספרי פנטזיה יותר מספרי היסטוריה.

מלבד הפקפוק שהביעו הפוזיטיביסטים, לא הועברה ביקורת על תוכן שגוי כלשהו שנכתב על הפיראטים, כשהספרים יצאו עוד במאה ה-18, וכפי שהזכרתי קודם לכן, בהקשר של ליברטליה, חלק מהפיראטים, המלחים או הנציגי שלטון המסוימים שהוזכרו בסיפורים שפורסמו. עדיין היו חיים ובעלי יכולת כשהספרים יצאו. אף אחד מאלו לא פרסם ביקורת (לפי ביי[86]) על פי כן, ניתן להניח כי חלק סביר מן הסיפורים אכן קרו.

היום כמובן, לא ניתן לקבוע כלום בוודאות כיוון שעכשיו לא נותר איש שהיה נוכח בסיפורים אלו. אבל כפי שטענתי לפני כן, נותר תיעוד רב מזוויות שונות היכול להוכיח או להפריך את האמת שבסיפורים. בחקירתי את מעללי הפיראטים, נתקלתי בהמון סיפורים דומים המופיעים בכמה מקורות שונים. לפעמים היו הם זהים ולפעמים עם שינויים קלים. ניסיתי להביא לכתב את מה שהקביל בכמה מקורות. היו גם נושאים שעליהם אין הרבה מקורות כמו המושבות הפיראטיות שהוקמו, לכן לדעתי ההסתייגות בעינה עומדת. לא מספיק אנשים חקרו את נושאים אלו כדי שאוכל לספק את מלוא הוודאות מהם, על אף כן אני עומדת מאחורי שכתבתי. את המושבות עליהן חקרתי, הצלחתי למצוא לפחות שניים עד שלושה מקורות שונים.

[85] Charles Johnson. **A General History of the Robberies and Murders of the most notorious Pirates**. London: Ch. Rivington, 1724.

[86] (ביי 1991)

פרק 6: סיכום

מטרת עבודתי הייתה לגלות האם וכיצד התבטאה תפיסה אנרכיסטית אצל שודדי ים במאות ה17-18? הגעתי למסקנות הבאות:

ראשית לגבי מושג האנרכיזם. חשוב מאד להדגיש שהאנרכיזם במהותו הוא מושג שמתחמק מהגדרה; יתר על כן הוא התפתח בהרבה מובנים שונים והיחס אליו גם הוא שונה ביותר ממקום למקום ומתקופה לתקופה. הגורם המשותף לכל האנרכיסטים היא האמונה שכל מדינה ושלטון שיש בו כפייה לא רק שאינם נחוצים אלא שהם חוצים ומפריעים לקשר הטבעי שבין האדם לטבע.

שנית, במחקר על הפיראטים למדתי שהם היו נבונים ומחושבים יותר מכפי שנוטה להחשיב אותם הדעה הפופולרית. זאת ניתן להוכיח ולו רק מן העובדה כי כל ספינה הכינה לעצמה ספר חוקים עליו הוסכם באופן דמוקרטי. במידה רבה הם היוו מעין תנועה חברתית לכל דבר; היו להם דעות שונות ומתקדמות בדיעבד הרבה יותר מהחברה האירו-אמריקנית של אותה תקופה.

אפילו הפיראטים שפעלו בשירותי משטרים, היו שונים מהמשטרים שהשתמשו בשירותיהם. המדינות ששילמו לפיראטים לא תמכו בהם בצורה גלויה והתנגדו לאידיאולוגיה שלהם ומנגד, הפיראטים לא תמכו באותו שלטון ששכר אותם, אלא רק חיפשו רווח ומצאו אותו בדרך יצירתית לאנשים מסוגם.

שלישית, מצאתי קשר והתאמה ברורה בין אנרכיזם ובין פיראטים ברמה של תפיסת עולם ובדמיון שהיה ביניהם ובין דפוסי האנרכיזם אותו חקרתי קודם לכן. הרבה מהפיראטים היו אנרכיסטים בתודעה. והאמירה שלי היא אפילו כוללת יותר: ניתן אף לומר שהרוב המכריע של הפיראטים, בהיותם פיראטים, הם אנרכיסטים. נוסיף לכך את המתיחות הגוברת בין הפיראטים לבין הרשויות במהלך תור הזהב, שהגבירה את האנטגוניזם שלהם כלפי המדינות ואת סט הערכים המשותף שהפיראטים בנו לעצמם; חלק מהערכים הנחו את חייהם וחלק הגדירו את העמדה השלילית שלהם כלפי רשויות למדינות ולמשטרים למיניהן. מכאן שמצאתי גם כי ניתן למצוא חזון לאוטופיה בה יהיה אנרכיזם פיראטי.

שיאה של ההוכחה לגבי ניהול חיים אוטופיים שמונחים על ידי עקרונות אנרכיסטים הייתה בתיעוד (המוגבל אמנם) על ארבע המושבות הידועות ביותר של פיראטים. בהן מצאתי אנרכיזם מסוגים שונים, בטורטוגה היה אנרכיזם טבעי, הפיראטים חיו עם הילדים ב׳מדינת הטבע׳. בנסאו לא נראית אידאולוגיה מסויימת וחזון, ונראה כי הייתה פשוט מעיין תחנה בדרך הפיראטית בה אפשר לנוח ולהמשיך. בליברטליה היה ממש אנרכיזם קומוניסטי כפי שתיארו כמה מהוגי הדעות המוכרים כמאה עד מאתיים שנה אחר כך. בליברטליה היו חיי שיתוף ללא שליטה, הכל הוחלט יחד כמו על הספינה והשלל מחולק. ליברטליה היא אולי הדוגמה המושלמת לאוטופיה פיראטית אנרכיסטית.

ולבסוף לא התחמקתי מהדיון על המתח שבין ההיסטוריה לאידאליזציה של אנרכיזם בקרב שודדי ים. עם כל ההסתייגות מהאידיאליזציה והרומנטיקה והקסם האגדי שהוצמד לפיראטים,

נראה כי המידע אותו אספתי ממקורות שונים ומוסמכים, מהימן דיו בעצם החזרה על אותן עדויות.

אני אם כן סוברת שההשערה, כי אצל הפיראטים של תור הזהב הייתה שוררת תפיסה אנרכיסטית יש לה רגליים מוצקות. תפיסה זו התבטאה בפעולות אקטיביות כנגד הממשלים ובהקמת קהילות אוטופיות אנרכיסטיות כמו גם בנאומים של פיראטים המעודדים אנרכיזם ומבזים את המונרכיה ואת שאר צורות ורשויות השלטון. הפיראטים לא התכוונו ליצור מהפכה ולא היו מודעים להתפתחות של אידיאולוגיה אנרכיסטית. הם לא שאפו להפיל ממשלות כדי לקדם אנרכיזם בעולם אלא להקים קהילות משל עצמם בהם יוכלו לחיות בחופש.

ביבליוגרפיה

Abizadeh, Arash. " **Banishing the Particular: Rousseau on Rhetoric, Patrie, and the Passions** ".*political theory* .82–556 : 2001 .

Bialuschewski, Arne. " **Pirates, Slavers, and the Indigenous Population in Madagascar ".** *The International Journal of African Historical Studies* 38 מס' , .401-425 : (2005).

Do or Doe DTP web team. "***Pirate Utopias***".1998 .http://www.eco-action.org/dod/no8/pirate.html.(2018 12 8 -התבצעה גישה ב).

Fuchs ,Barbara**." Faithless Empires: Pirates, Renegadoes, and the English Nation** ".*ELH*.45-69 : (2000) 67 מס'.

Johnson, Charles. "**A General History of the Robberies and Murders of the most notorious Pyrate*s*** ".London: Ch. Rivington, 1724.

Jun ,Nathan. "**Anarchist Philosophy and Working** ". *Working USA* : (2009) 12 מס' , .505-519

Leeson, Peter T. "**The Invisible Hook: The Law And Economics of Pirate Tolerance** ".*New York University Journal of Law & Liberty*.139-166 : 2009 ,

levy, carl. " **Social Histories of Anarchism** ".*goldsmiths, university of london* 4 מס' , .1-44 : (2010)

Minster, Christopher. "**Positions and Duties on Board a Pirate Ship** ".2018 8 10 . https://www.thoughtco.com/positions-duties-on-a-pirate-ship-2136230 .(2018 11 18 -התבצעה גישה ב)

Parker, Martin. " **Pirates, Merchants and Anarchist: The representation of international bussines** "*School of Manegment*. 2009 ,

Piering, Julie." **Cynics** ".2001 8 12 .http://www.iep.utm.edu/cynics -התבצעה גישה ב) / .(2018 6 24

Rediker, Marcus." **Between the Devil and the Deep Blue Sea: Merchant Seamen, Pirates, and the Anglo-American Maritime World . 1750 -1700** Cambridge: : Cambridge University Press, 1987.

Rothbard, Murray N ."***Economic thought before Adam Smith .***"Auburn : Ludwig von Mises Institute, 1995.

The Encyclopaedia Britannica. "**Anarchism**." *The Encyclopaedia Britannica*, September 1910.

Veneuse, Mohamed Jean . ***Anarca-Islam*** .2009 . https://web.archive.org/web/20140225023248/http://theanarchistlibrary.org/library/mohamed-jean-veneuse-anarca-islam.(2018 6 25 -התבצעה גישה ב)

אליאור, רחל. ***זיכרון ונשייה***. קיבוץ המאוחד ומכון ון ליר, 2009.

ביי, חכים. ***T.A.Z : אזור אוטונומי ארעי***. תל אביב : רסלינג, 1991.

גולן, מירב. ***מהו אנרכיזם?*** 18 7 2013. http://www.e-mago.co.il/magazine-843.htm (התבצעה גישה ב- 3 8 2018).

יורמסון, ג'. או. (פרופ'). ***פילוסופיה***. פרידמן, ש., 1967.

מכללת הרצוג. *דעת: לימודי יהדות ורוח* . 2010. http://www.daat.ac.il/encyclopedia/value.asp?id1=2047 (התבצעה גישה ב- 28 12 2018).

עובד, יעקב. "**פול אבריץ': היסטוריון האנרכיזם.**" *זמנים*, מס' 97 (2007): 97-92.

קסטל, דרור ניר. ***אנרכיזם***. 2011. https://milog.co.il/%D7%90%D7%A0%D7%A8%D7%9B%D7%99%D7%96%D7%9D (התבצעה גישה ב- 25 12 2018).

נספח 1: הצעת העבודה המקורית

בית הספר הר וגיא סמל המוסד: 260307

הצעת חקר לעבודת גמר

פרטי התלמיד:	פרטי המנחה
ת.ז. 324094028	ת.ז. 005843743
שם: **יערה טננבאום**	שם: ניר יהודאי
תאריך סיום: דצמבר 2018	תואר אקדמי: ד"ר
טלפון: 052-323-1770	מקום עבודה: עינות ירדן
	טלפון בעבודה: 050-7513585
	כתובת פרטית: קיבוץ שמיר
	טלפון בבית:
	מייל: niry@eynot.org.il

המקצוע: היסטוריה

נושא העבודה: אנרכיזם בקרב שודדי ים במאות ה-17-18

מטרת העבודה: לחקור את פעילות הפיראטים בתקופה הקלסית שנמשכה מסוף המאה ה-17 עד סוף המאה ה-18. אמנם ידוע לנו ששודדי ים בעיקר בתקופה הזו, פעלו בשליחות עצמם ולעתים בשליחות לא רשמית של מדינות (למשל: פיראטים בשליחות הכתר האנגלי) והתמקדו בשוד בהרפתקנות ובביצוע דברים לא-חוקיים. אך מה שלא ברור הוא המקור האמיתי של ההתנהלות האנרכיסטית כחלק מהמוטיבציה שלהם לעלות על הספינות ובאופן שבו התנהלו ביבשה מושבות של פיראטים. מטרת העבודה שלי היא לחקור וללמוד על תופעת האנרכיזם בקהילות הפיראטים, כדרך לבטא את התנגדותם לחוקי המדינות. אני אעמוד על המחלוקת בין ההיסטוריונים והחוקרים באשר לאופיו של האנרכיזם בקרב הפיראטים, או לגבי עצם קיומו. האידאולוגיה האנרכיסטית "הרשמית" נוסחה אמנם בתקופה מאוחרת יותר, אך אעסוק בה כדי לבדוק קיומם של תכנים אנרכיסטיים בקרב פיראטים. במהלך העבודה אשקול האם להתייחס גם לתופעה של שודדי ים יהודיים בקאריביים בתקופה אותה אני חוקרת.

שאלת החקר: האם וכיצד התבטאה תפיסה אנרכיסטית אצל שודדי ים במאות ה17-18? בעיקר באוקיינוס האטלנטי, בחוף המזרחי של אפריקה וכן בים התיכון.

הצגת הבסיס התיאורטי ממנו עולות שאלות המחקר:

חברות פירטיות, על פי מאמרו של מיכאל שרמר, (Shermer 2009) הן הוכחה לתיאוריה של אדם סמית שטען כי מערכות כלכליות הן תולדה של הסדר הספונטני "מהפרט אל הכלל", הנוצר מעצמו כתוצאה מיחסי גומלין חברתיים, בניגוד לתכנון או היראַרכיה של מערכות ביורוקרטיות. כמו שהיסטוריונים הראו שהמערב הפרוע באמריקה של המאה ה-19 התקיים בסדר יחסי, בו חוואים, כורים וחקלאים יצרו לעצמם מערכת של חוקים זמן רב לפני שהחוק הפדרלי הגיע כדי "להסדיר" את ההתנהלות.

שמר מסביר את הדברים האלה בהתייחסו למאמר של פיטר לסון, מחבר המאמר "האנקול הבלתי נראה", (Lesson 2009) מראה איך חברות של פיראטים בחרו בצורה דמוקרטית את מנהיגיהם (קפטנים) ויצרו מוסדות אוטונומיים. הם פיתחו תקנות וחוקים פנימיים בנוגע לשתייה, עישון,

הימורים, מין, שימוש באש והדלקת נרות, ובכלל תיקנו תקנות לגבי התנהגות פורעת סדר, נטישה והתחמקות מלחימה בקרב. (למשל, אסור היה להעלות ילדים ונשים לספינות).

ממחקרו של שמר, אפשר להסיק שהייתה מידה מסוימת של תפיסה אנרכיסטית אצל שודדי ים – בהתייחסות שלהם למערכות החוקים והנוהגים של החברות מהן הם יצאו. זאת בניגוד למערכות החדשות הפנימיות שלהם, בהן פעלו על פי החלטות ותקנות פנימיות שהיה בהן סדר חברתי תקין. משתמעת מתוך המאמר התפיסה שממקמת את האנרכיזם אצל שודדי הים באמצע – בין "היסטוריה" לבין "אידאליזציה". מכאן עולה השאלה לאילו תחומי וסוגי פעולה של שודדי הים ניתן לייחס תכנים של אנרכיזם.

על פי ספרו של חכים ביי (ביי, 1991), המובלעות הפיראטיות האנרכיסטיות היו צורות מוקדמות של אגודות פרוטו-אנארכיסטיות. הכוונה היא לצורות מוקדמות-בסיסיות, אוטונומיות, בכך שהן פעלו מעבר להישג ידן של ממשלות ואימצו לעצמן חופש בלתי מוגבל.

להלן שני מקומות עליהם מדובר ובהם אעסוק בעבודתי.

1. "החוף הברברי" - חוף בצפון אפריקה שעליו היו ממוקמים בסיסים לעריקים פיראטים מוסלמים בין המאות ה-16 וה-18, משם הם פגעו בפעולות משלוח אירופיות ולקחו אלפי שבויים. כך גם אלפי אירופים התאסלמו, ויצרו את "הרנגאדות", (כפי שקראו לקבוצות של נוטשי-מחליפי אמונה או נאמנות). הם הצטרפו למלחמת הקודש של הפיראטים. פיטר וילסון[87] כותב כי הם לא היו רק כופרים ובוגדים, כפי שראתה בהם הממשלה, ושהבגידה שלהם בנצרות יכולה גם להיחשב כפרקטיקה של התנגדות חברתית. וילסון מתמקד ברפובליקה הפיראטית של סאלה, במאה ה -17 במרוקו. כמה פיראטים טוענים, שהם אפילו נהגו להעביר אמנות מעת לעת עם כמה ממדינות אירופה, שם הסכימו לא לתקוף אותם.

2. "ליברטליה" – היא מקום שמתואר בספר "היסטוריה כללית של הפיראטים" מאת קפטן צ'רלס ג'ונסון, אדם לא מוכר, שאולי היה שם בדוי של הסופר דניאל דפו. על כן ההתייחסות למושבה הפירטית האנרכיסטית, הזו היא שייתכן שלא התקיימה במציאות אלא הייתה יצירה בדיונית. על פי הספר המושבה נוסדה בסוף המאה ה-17 בדרום מדגסקר בהנהגתו של קפטן ג'יימס מיסון. למרות אי הוודאות המלאה לקיומה של החברה הזאת, בספר יש חלקים שאפשר למצוא להם סימנים במציאות ולפיכך בחרתי להתייחס לליברטליה. לפי תיאורו של ג'ונסון, ליברטליה הייתה קיימת 25 שנה. המיקום המדויק אינו ידוע, עם זאת, רוב המקורות אומרים ששטח המושבה משתרע ממפרץ אנטונגיל עד מננג'רי. תומס טיו, קפטן מיסון וכומר דומיניקני איטלקי בשם קראצ'י היו מעורבים בהקמתה. (ביי 1991)

הפיראטים לא היו רק תושבים של משטרים נפרדים ששטו להם בימים. יש טענה כי הקשר בין צוותים שונים היה חזק בתקופה ההיא, ושהיה שיתוף פעולה מסוים בין ספינות, שלפעמים אפילו פעלו ביחד. ההתגלמות של שיתוף פעולה שכזה הוא הרעיון של קהילה פיראטית התומכת בדמוקרטיה מסוימת, שכיוונה את עצמה להתבססות ביבשה בסופו של דבר. הרעיון הזה לא היה מוגבל לתקופה אחת או למקום אחד. דוחות וממצאים שנמצאו על ערים כמו רבת-סייל, מזכירים התנהלות של שלטון עצמי ושל ניהול משותף של ערים שכל אחת בעלת ממשל עצמאי. ערים שכלכלתן הייתה מבוססת על שוד באמצעות ספינות פיראטיות ועל עבדות. את מערכת היחסים המסחרית באלג'יר, תוניס וטריפולי בין קבוצות הפירטים אפשר לתאר באופן די מוצלח כקפיטליזם בזעיר אנפין. בסייל, החלוקה של השלל הייתה הרבה יותר שוויונית, ותקנות ההתנהגות היו אנרכיסטיות, ומכאן ניתן להסיק שלמרות שזאת לא הייתה התגלמות של אוטופיה אנרכיסטית טהורה אוטופיה פיראטית טהורה, "זו הייתה המדינה המסגרת המדינית היחידה שאי פעם הוקמה על פי העקרונות הללו". (Parker 2009)

[87] פיטר למבורט וילסון כתב ספר על אוטופיות ופיראטים. הוא מוזכר כאן מפי חכים ביי ולא כמקור לעבודה.

רשימת פרקי העבודה

מבוא

1- אנרכיזם

א. ביטויים מוקדמים של אנרכיזם בהיסטוריה האנושית.

ב. עיקרי החשיבה האנרכיסטית בתקופה המודרנית.

2- תופעת שודדי הים: מאפיינים עיקריים במאות ה-17-18

א. תיאור כללי של היקף ואופי הפעילות.

ב. שוד ימי בשירות משטרים.

3- גילוים של אנרכיזם על הים.

4- גילויים של אנרכיזם במושבות פירטים על היבשה.

5- דיון על המתח שבין "היסטוריה" ל "אידאליזציה" של אנרכיזם בקרב שודדי ים.

6- סיכום

רשימת הספרות עליה תתבסס העבודה - ביבליוגרפיה (רשימה ארעית).

ביי, חכים. *T.A.Z: אזור אוטונומי ארעי*. תל אביב: רסלינג, 1991.

עובד, יעקב. "פול אבריץ': היסטוריון האנרכיזם." *זמנים*, מס' 97 (2007): 97-92.

קונפינו, מיכאל. "קרופטקין על מלחמה ושלום." *זמנים*, מס' 33 (1990): 17-4.

קריצלר, אדוארד. *שודדי ים יהודים בקריביים*. תל אביב: כנרת זמורה ביתן, 2017.

Bialuschewski, Arne. "Pirates, Slavers, and the Indigenous Population in Madagascar." *The International Journal of African Historical Studies*, no. 38 (2005): 401-425.

Fuchs, Barbara. "Faithless Empires: Pirates, Renegadoes, and the English Nation." *ELH*, no. 67 (2000): 45-69.

Jun, Nathan. "Anarchist Philosophy and Working." *Working USA*, no. 12 (2009): 505-519.

Lesson, Peter T. "The Invisible Hook: The Law and Economics of Pirate Tolerance." *New York University Journal OF Law & Liberty* 139, no. 4 (2009): 139-171.

levy, carl . "Social Histories of Anarchism." *goldsmiths, university of london*, no. 4 (2010): 1-44.

Parker, Martin. "Pirates, Merchants and Anarchists: Representations of International Business." 5, 1, 2009. http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1744935908101844 (accessed 11 21, 2017).

Shermer, Michael. "Captain Hook Meets Adam Smith." *Scientific American*, no. 301 (2009): 34-35.

Shpayer-Makov, Haia . "The Reception of Peter Kropotkin in Britain." *The North American Conference on British Studies*, no. 19 (1987): 373- 390.

Thomas, James H. . "Merchants and Maritime Marauders." *Australian Association for Maritime History*, no. 36 (2014): 83-107.